

JAVASLAT

a Képviselő-testület

2018. január 23-i ülésére

Tárgy: Javaslát a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet módosítására

Készítette: Domahidi Lajos

Előterjesztő: Gergőné Varga Tünde polgármester

Véleményező bizottságok: Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság, Pénzügyi, Jogi és Ügyrendi Bizottság

Tisztelt Képviselő-testület!

Dunavarsány Város Önkormányzata Képviselő-testületének A helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet szerint a természetvédelmi kezelésért Dunavarsány Város Önkormányzata és Képviselő-testülete a felelős:

„3.§ (1) A természeti értékek megóvásáról, őrzéséről, fenntartásáról, bemutatásáról, esetleges helyreállításáról (összefoglalóan természetvédelmi kezeléséről) a Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság véleményének kikérése után – a polgármester javaslata alapján – a Képviselő-testület rendelkezik. „

Dunavarsány helyi jelentőségű természetvédelmi területei az alábbiak: Dunavarsány 017/2 hrsz-ú „árvalányhajas gyep”, továbbá 034/7 és 034/25 hrsz-ú „vizes élőhely” és a 096/3 hrsz-ú ingatlanon található „feketefenyők”.

Dunavarsány Város Önkormányzata az elmúlt évben megbízást adott a BOTANIKUS Természetvédelmi Tervező és Szolgáltató Bt-nek (2481 Velence, Tünde utca 5.) a védett természeti területeink élővilágának felmérésére, és ennek alapján a természetvédelmi kezelési terv készítésére.

A Természetvédelmi Kezelési terv elkészült, megelőzően megküldésre került az érintet tulajdonosnak és kezelőnek, valamint szakmai véleményezésre Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságnak és a Nemzeti Földalapkezelő Szervezetnek.

A beérkezett szakmai vélemények beépítésre kerültek a Természetvédelmi Kezelési Tervbe, mely dokumentáció jelen előterjesztés 5. számú melléklete.

A természetvédelmi kezelési terv készítése minden védett terület esetében kötelező a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 36. § (1) bekezdése alapján. Ezért szükséges a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III. 10.) önkormányzati rendelet módosítása, melynek 2. számú mellékletét alkotja.

Indokolt az Önkormányzat a tulajdonában álló területekre pályázat útján a természetvédelmi kezelési feladatait egy ellátó szervezetre bízni.

Az Önkormányzat általános célja a helyi jelentőségű területek védetté nyilvánításával a 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet 1. § alapján a természetvédelem hagyományait követve a város területén egyes természeti értékeknek különös oltalmat nyújtson, és a védetté nyilvánítással a természeti értékek fennmaradását biztosítsa a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban egy olyan kezelési terv elfogadásával, figyelve arra, hogy a természetvédelem érdekei a településfejlesztés során fokozottan érvényesüljenek, és az oktatás, ismeretterjesztés, tájékoztatás útján ismertté váljanak a helyi természeti értékek.

A fentiek figyelembe vételével kérem a Tisztelt Képviselő-testületet az előterjesztésben foglaltak megtárgyalására és a mellékletben szereplő kezelési terv rendeleti elfogadására.

Döntési javaslat

"Javaslát a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet módosítására"

Tervezett döntéstípus: **rendelet**

Tervezett ágazati besorolás: **rendelet alkotás**

A Képviselő-testület a javaslatról minősített többséggel, nyílt szavazással dönt.

A rendelettervezetet jelen előterjesztés 1. számú melléklete tartalmazza, a kezelési tervet - ami az elfogadásra javasolt rendelet melléklete - a 2. számú melléklet tartalmazza.

Határidők és felelősök:

Határidő: **azonnal**, Felelős: **Gergőné Varga Tünde**

Dunavarsány, 2018. január 10.

Aláíró lap

a „Javaslat a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet módosítására” című napirendi ponthoz.


Gergőné Varga Tünde
polgármester



Az előterjesztés törvényes:


dr. Szilágyi Ákos
jegyző



**Dunavarsány Város Önkormányzata Képviselő-testületének
.../2018. (I. ..) önkormányzati rendelete**

**a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló
4/1998. (III. 10.) önkormányzati rendelet módosításáról**

Dunavarsány Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében eljárva, valamint a *természet védelméről* szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés b) pontjában, valamint a 36. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III. 10.) önkormányzati rendeletét (a továbbiakban: R.) az alábbiak szerint módosítja:

1. § A R. 3. § a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A 2. sz. melléklet szerinti az egyéb helyi jelentőségű természetvédelmi területek természetvédelmi kezelési tervét az 5. számú melléklet tartalmazza.”

2. § A R. a jelen rendelet 1. számú melléklete szerinti 5. számú melléklettel egészül ki.

3. § E rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Gergőné Varga Tünde
polgármester

dr. Szilágyi Ákos
jegyző

Záradék:

A rendelet 2018. január ... napján kifüggesztéssel kihirdetésre került a helyben szokásos módon, a hirdetőtáblára történő kifüggesztéssel.

dr. Szilágyi Ákos
jegyző

„5. számú melléklet

Kezelési terv

INDOKOLÁS

A természetvédelmi kezelési terv készítése minden védett terület esetében kötelező a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 36. & (1) bekezdése alapján.

Ezért szükséges a helyi jelentőségű természeti területek védetté nyilvánításáról szóló 4/1998. (III. 10.) önkormányzati rendelet módosítása, melynek 4. számú mellékletét alkotja.

ELŐZETES HATÁSVIZSGÁLAT

A Jat. 17. §-a szerinti a jogszabályok előkészítése során előzetes hatásvizsgálat elvégzésével kell felmérni a tervezett jogszabály valamennyi jelentősnek ítélt hatását, a szabályozás várható következményeit. Az előzetes hatásvizsgálat megállapításai a rendelet-tervezet esetében az alábbiak:

Társadalmi, gazdasági, költségvetési hatásai:

A helyi értékek védelmére külön forrás biztosítása szükséges.

Környezeti és egészségügyi következményei:

Nincs.

Adminisztratív terheket befolyásoló hatásai:

A szabályozás nem eredményez az alkalmazása során többlet adminisztrációs terhet, de segítség és hasznos „kézikönyvként” segíthetik az önkormányzat természetvédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátásában.

A jogszabály megalkotásának szükségessége, a jogalkotás elmaradásának várható következményei:

A törvényi kötelezettség és az elkészült kezelési terv beemelése a rendeletbe előírás.

A jogszabály alkalmazásához szükséges személyi, szervezeti, tárgyi és pénzügyi feltételek:

A rendelet alkalmazásához szükséges személyi, tárgyi szervezeti és pénzügyi feltételek rendelkezésre állnak.

Természetvédelmi kezelési terv

Természetvédelmi kezelési terv

Dunavarsány város helyi jelentőségű természetvédelmi területeire:

Dunavarsányi árvalányhajas gyepek
Dunavarsányi vizes élőhely
és a

Dunavarsányi feketefenyők Természeti Emléke

A terv időtartama: 2017-2027.

Dunavarsány város helyi jelentőségű természetvédelmi területeire:
Dunavarsányi árvalányhajas gyepek
Dunavarsányi vizes élőhely
és a
Dunavarsányi feketefenyők Természeti Emléke

A terv időtartama: 2017-2027.

Az A), B) és C) fejezetek a 16/2012. (VII. 6.) VM utasítás az országos jelentőségű védett természeti területekre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv nyilvántartásának tartalmi követelményeiről és elkészítéséről alapján készültek.

A kezelési terv a 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet a természetvédelmi kezelési tervek készítéséről, készítőjéről és tartalmára vonatkozó szabályokról Mellékletének alapján készült.

A kezelési terv dokumentációt készítették:

Botanikus Bt.
Seregélyesné Csomós Ágnes botanikus, természetvédelmi szakértő (Sz-028/2011.)
L-Team Bt.
dr. Hahn István, botanikus, természetvédelmi szakértő (Sz-0029/2012.)
dr. Kovács Tibor zoológus, természetvédelmi szakértő (Sz-058/2010.)

Ágnes Csomós
BOTANIKUS Bt.
1025 Velence
Tünde u. 5.

Velence, 2017. június

BOTANIKUS Természetvédelmi Tervező és Szolgáltató Bt. Társaság
2481 Velence, Tünde u. 5.
Tel.: 06-22-470-402, 06-30-464-7572
E-mail: csomos.agnes@gmail.hu



A tanulmány elkészítéséhez nyújtott segítségért külön köszönet illeti Komáromi Istvánt, az Országos Kertbarátok Szövetségének Dunavarsányi Klubja, Környezet- és természetvédelmi Csoportjának elnökét.

TARTALOM

A) Megalapozó dokumentáció	4
1. Általános adatok	4
1.1. A tervezési terület azonosító adatai	4
1.2. A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése	6
1.3. Ingatlan-nyilvántartási adatok	7
1.4. A tervezési területre vonatkozó egyéb hatályos előírások	7
2. Tervezési terület állapotának leírása	8
2.1. Környezeti elemek	8
2.1.1. Klíma	8
2.1.2. Hidrológia	9
2.1.3. Felszínalaktan (Tájtípológia)	9
2.1.4. Földtan, vízföldtan	9
2.1.5. Talajtan	9
2.2. Élelelen természeti értékek	10
2.3. Biológiai jellemzők	10
2.3.1. A tervezési terület biogeográfiai jellemzése, ökológiai folyamatai	10
2.3.2. A tervezési terület tájtörténete	11
2.3.3. Vegetáció	12
2.3.4. Flóra	21
2.3.5. Fauna	23
2.4. Táj- és kultúrtörténeti adottságok	31
2.5. Oktatás, kutatás	31
2.6. Gazdálkodási jellemzők	31
2.6.1. Mezőgazdaság	31
2.6.2. Erdőgazdálkodás	31
2.6.3. Vadgazdálkodás	31
2.6.4. Halászat, horgászat	31
2.6.5. Ökoturizmus, üdülés és idegenforgalom, természetvédelmi oktatás és bemutatás	31
2.6.6. Ipar, bányászat	32
3. Természetvédelmi kezelési célkitűzések meghatározása	32
3.1. Természeti értékek, területek, tájak	32
3.2. Tervezési területtel kapcsolódó tevékenységek	32
B) Részletes természetvédelmi kezelési terv	33
4. Részletes természetvédelmi kezelési terv	33
4.1. Természetvédelmi stratégiák	33
4.2. Részletes kezelési előírások	33
C) A tervdokumentáció mellékletei	40
5. Térképek	40
5.1. Lehatárolás topográfiai alaptérképen	40
5.2. A tervezési területtel átfedő egyéb, az 1.1. e) pontnak megfelelő természetvédelmi rendeltetésű területek	40
5.4. Művelési ág térkép	40
5.5. Tulajdonviszonyokat bemutató térkép	41
5.6. Élőhelytérkép	41

5.7. Kiemelt védelmet, természetvédelmi kezelést igénylő, vagy egyéb szempontból kiemelt jelentőségű élettelen és élő természeti értékek elhelyezkedése	41
6. Botanikai felmérés	42
7. Zoológiai felmérés	48
Természetvédelmi kezelési terv	55
1. Természetvédelmi célkitűzések	56
2. Természetvédelmi stratégiák	56
3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	56
3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	56
3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	57

A) MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ

1. ÁLTALÁNOS ADATOK

1.1. A tervezési terület azonosító adatai

a) Közigazgatási elhelyezkedése, kiterjedése/magysága

A tervezési területek Pest megyében, Dunavarsány város területén találhatók. A két helyi jelentőségű természetvédelmi terület külterületen helyezkedik el. Az árvalányhajas homoki gyepek (41 ha) a város délkeleti részén, a vizes élőhely (24 ha) a város északnyugati részén, a Taksonyi út mellett fekszik. A természeti emlékként nyilvántartott négy feketefenyő Dunanagyvarsányban, a Nyár utcában, a volt tsz-központ területén található.



1. térkép: Térképvázlat a helyi jelentőségű védett területek és a természeti emlékek elhelyezkedéséről

4

- g) 72. § (5) bekezdésében,
- h) 77. §-ában, valamint
- i) 78. § (1) bekezdésében foglalt természetvédelmi hatóságként."

e) A tervezési területtel érintett egyéb védeltség

Mindkét helyi jelentőségű természetvédelmi terület része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak ökológiai folyosóként. A „vizes élőhely” teljes területe, az „árvalányhajas gyepek” nagyobb része tartozik a Hálózatba.



2. térkép: Térképvázlat a helyi jelentőségű természetvédelmi területek és a Nemzeti Ökológiai Hálózat ökológiai folyosóinak viszonyáról. Az ökológiai folyosó határát narancssárga pontozott vonal jelöli.

1.2. A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése

a) A természetvédelmi oltalom alatti álló terület természetvédelmi, tájvédelmi stb. rendeltetése

- A „Dunavarsányi árvalányhajas gyepek” helyi jelentőségű természetvédelmi területtel nyilvántartásának célja – a védetté nyilvánítási rendelet szerint – a környékre jellemző homoki növényzet maradványának védelme. Ezen túl védelmi céllal kijelölhető az egykori Turjánvidék nedves élőhelyeinek a megőrzése is.

b) A helyi jelentőségű természetvédelmi területek és a természeti emlékek törzskönyvi száma és a védetté nyilvánítási jogszabályban kijelölt természetvédelmi kezelésért felelős szerv

Név	Védettség típusa	Védettség kezdete	Törzskönyvi szám	Terület nagysága
Dunavarsányi vizes élőhely	Természetvédelmi terület	1998.	12/149/TT/98	24,38 ha
Duna-árvalányhajas gyepek	Természetvédelmi terület	2008.	–	40,9398 ha
Dunavarsányi feketefenyők	Természeti emlék	1998.	12/148/TE/98	–

A természetvédelmi kezelésért Dunavarsány Város Önkormányzata és Képviselőtestülete felelős. Dunavarsány Város Önkormányzata Képviselőtestületének 6/2011. (II. 9.) rendeletének 3. §-a szerint:

„(1) A természeti értékek megőrzéséről, őrzéséről, fenntartásáról, bemutatásáról, esetleges helyreállításáról (összefoglalóan természetvédelmi kezeléséről) a Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság véleményének kikérése után – a polgármester javaslata alapján – a Képviselőtestület rendelkezik.”

c) A működési területe szerinti érintett nemzeti park igazgatóság

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: 06-1-391-4610
E-mail: dnp@dnpi.hu

d) A tervezési területen illetékes természetvédelmi hatóság

Dunavarsány Város jegyzője
2336 Dunavarsány, Kossuth Lajos utca 18.
Tel.: 06-24-521-049
E-mail: jegyzo@dunavarsany.hu

A települési önkormányzat jegyzőjét természetvédelmi hatóságként a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szerzők kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 13. § (1) bekezdésének e) pontja jelöli ki.

A Korm. rendelet 16. § (1) bekezdése alapján a helyi jelentőségű védett természeti terület esetén a jegyző jár el természetvédelmi hatóságként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Tvt.) meghatározott alábbi ügyekben:

„16. § (1) Helyi jelentőségű védett természeti terület esetén a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosban a főjegyző (ezen alcím tekintetében a továbbiakban együtt: jegyző) jár el a Tvt.

- a) 26. § (1) és (2) bekezdésében,
- b) 27. § (1) bekezdésében,
- c) 33. § (4) bekezdésében,
- d) 35. § (1) bekezdés c) pontjában és (3) bekezdésében,
- e) 37. § (1)-(4) bekezdésében,
- f) 38. § (1) és (3) bekezdésében.

5

A „Dunavarsányi vizes élőhely” feladata a nádas és a mocsári élőhelyek megővése, fenntartása.

A Dunavarsányi feketefenyők természeti emlékké nyilvánítása kultúrtörténeti emlék megőrzését segíti.

Az Önkormányzat általános célja a helyi jelentőségű területek védetté nyilvánításával [a 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet 1. § alapján]:

- a) A természetvédelem hagyományait követve a város területén egyes természeti értékeknek különös oltalmat nyújtson.
- b) A védetté nyilvánítással a természeti értékek fennmaradását biztosítsa a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban.
- c) A természetvédelem érdekei a településfejlesztés során fokozottan érvényesüljenek.
- d) Oktatási, ismeretterjesztési, tájékoztatási újján ismertté váljanak a természeti értékek.

1.3. Ingatlan-nyilvántartási adatok

Település neve	Hrta./ al-részlet	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonos, tulajdonosi csoport	Vagyonszámozó
Dunavarsányi árvalányhajas gyepek					
Dunavarsány	017/2	40,9398	kivett – honvédelmi célra feleslegessé nyilvánított terület	Magyar Állam	Honvédelmi Minisztérium
Dunavarsányi vizes élőhely					
Dunavarsány	034/7	3,1904	szántó	Magyar Állam	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (Házsonbérlet: Száger István)
Dunavarsány	034/25	21,1918 0,4012 21,9930	szántó kivett – árok összesen	Dunavarsány Város Önkormányzata	Dunavarsány Város Önkormányzata
Dunavarsányi feketefenyők – természeti emlék					
Dunavarsány	096/3	-	-	DUPET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	DUPET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

1.4. A tervezési területre vonatkozó egyéb hatályos előírások

A területek védelméről szóló önkormányzati rendelet és módosításai:

- 4/1998. (III.10.) Ök. rendelet, és az azt módosító rendeletek:
- 9/2000. (03. 30.) Ök. rendelet.
- 2/2003. (II. 11.) Ök. rendelet,
- 25/2004. (IX. 15.) Ök. rendelet.

7

- 23/2005. (VI. 15.) Ök. rendelet,
- 13/2007. (V. 30.) Ök. rendelet,
- 20/2008. (XI. 12.) Ök. rendelet,
- 5/2011. (II. 9.) Ök. rendelet,
- 20/2011. (X. 12.) Ök. rendelet.

A tervezési területre vonatkozó helyi tervek:

- Dunavarsány Város Önkormányzatának települési környezetvédelmi programja. 2013-2014.
- Dunavarsány Város településfejlesztési és településrendezési eszközei felülvizsgálata és részleges módosítása. Urbanizás Tervező és Tanácsadó Kft. 2016.
- Dunavarsány Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 12/2016. (VI. 10.) Ök. rendelet
- Készül a Településképi Arculati Kézikönyv, valamint a Településképi rendelet, ami tartalmazza a természeti értékeket is – kiemelve a helyi építési szabályzatból (várható megjelenés: 2017. december)

A tervezési területre vonatkozó törvények:

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- 2005. évi LXIV. törvény a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről

Érvényes: szolgalmi és vezetékjogok:

Dunavarsányi árvalányhajas gyepek – 017/2 hrsz.

Bányászolgalmi jog: MOL Magyar Olaj- és Gázipari NyRT.

Vezetékjog: ELMŰ Hálózati Elosztó Kft.

Építéskorlátozás: 20 m-nél magasabb építményre

Dunavarsányi vizes élőhely – 034/25 hrsz.

Bányászolgalmi jog: MOL

Bányászolgalmi jog: MÁLEV Vagyongkezelő Kft.

Bányászolgalmi jog: MOL

Vezetékjog: 1048 m² nagyságú területre, ELMŰ

Dunavarsányi feketefenyők – 096/3 hrsz.

Vezetékjog: ELMŰ Hálózati Elosztó Kft.

2. TERVEZÉSI TERÜLET ÁLLAPOTÁNAK LEÍRÁSA

2.1. Környezeti elemek

2.1.1. Klíma

Dunavarsány az Alföld nagytáj, Dunamenti-síkság középtájának Csepeli-sík kistáján fekszik. A kistáj éghajlata mérsékelt meleg, száraz. Az évi napfénytartam kb. 1950 óra, az éves csapadékösszeg 510-530 mm. Az uralkodó szélirány északnyugati. Az Országos Meteorológiai Intézet adatai alapján az éves középhőmérséklet alakulásának országos trendje a kismértékű, fokozatos, de határozott emelkedés. Az országos évi csapadékösszeg közötti különbség egyre nagyobb válik, ami azt jelenti, hogy akár extrém aszályos és extrém csapadékos évek is következhetnek egymást.

2.2. Élettelen természeti értékek

A tervezési területen nem találhatók védendő földtani, felszínalaktani értékek, barlangok. Emellett érdemes, hogy a „Dunavarsányi árvalányhajas gyepek” területen a környékre – és a Kiskunság homokvidékeire – jellemző homokformák találhatók. Enyhe lejtésű buckák és buckakövek váltják egymást – ez a jellegzetes felszín és táj mindenképpen védelmet érdemel.

2.3. Biológiai jellemzők

2.3.1. A tervezési terület biogeográfiai jellemzése, ökológiai folyamatai

Mindkét helyi védett terület a Turjánvidék egykor sokkal kiterjedtebb vizes élőhelyeinek maradványa. Dunavarsány és környéke a földrajzi kistájbeosztás szerint az Alföld nagytáj Dunamenti-síkság középtájának Csepeli-sík kistáján fekszik. Növényföldrajzilag a terület az Alföld főárvízártjának (Eupannonicum) Mezőföld és Solti-síkság (Cotocense) flórájárásába tartozik.

Dunavarsány és környéke egykor a Duna árteréhez tartozott, de mára árvízről védett terület lett, és szinte teljesen mezőgazdasági tájjá változott, amelyet működő és felhagyott kavicsbányáknak szabadnak fel. A természetes-természeti környezeti maradványainak csak fragmentumai lehetnek fel it-t. A tágabb környék potenciális növényzete a Duna mentén ártéri ligeterdő és mocsár, a mentett árterén keményfajlagos és láperdő (mocsárrétek mozaikjával), a Turjánvidéken keményfajlagos, láprét-láperdő, zárt alföldi tölgyes. A régióban a Duna szabályozása és a belvízelvezető csatornahálózat kiépítése a területet szinte teljesen megfosztotta felszíni vizeitől, a nedves rétek visszaszorultak. A homokbuckák területek közül is már csak néhány őrzi az egykori növényzetet, ezek egyike a Dunavarsányi árvalányhajas gyepek.

A Turjánvidéken a tözegekész szukcesszió társulásaiban át halad a feltöltődés a vízi növényzettől a tölgy-körös-szil ligetig. A nyílt vizes morotvák békailiomban (*Hottonia palustris*) gazdag nagyhírnűjűtől indul, majd a feltöltődés következő lépcsőjéig nagy területeket borítanak az úde láprétek társulása. A szittyós láprét a legmedvesebb, talajában még mozog a víz, tözege kevesebb, sötétzöld színűről messziről felismerhető. A tömött gyepek csatás láprét termeli a legtöbb tözeget, rajta léptek nyomán megjelenik a víz, és a talajban remeg a tözege. Jellemző fajja a kormos csatás (*Schoenus nigricans*). Szinpompás virágai a fehér zászpa (*Veratrum album*), nöszimok (*Iris sibirica*, *I. spuria*) és különböző orchideák (*Orchis palustris*, *O. incarnata*, *O. coriophora*). A kaszálás tartja fenn a nagy kiterjedésű, vízben szegényebb talajú kiszáradó lápréteket. Nedves típusaiból – de főleg a zsombékosokból – alakultak ki a fűzlápok fajtában szegény állományai. Ma már keveset láthatunk ebből a típusból, mert a további feltöltődés során égeres láperdővé, ill. tölgy-körös-szil ligetig váltak. Az égeres láperdők uralkodó faja a mézgás éger. Állandó kísérője a délkelet-európai magyar körös (*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*). A csajgázzinben kutyabenge (*Frangula alnus*), kányabangita (*Viburnum opulus*), fekete bodza (*Sambucus nigra*). A tölgy-körös-szil, más néven keményfaj-ligeterdők fő alkotója a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), a nagy ar vagy a magas körös (*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*, *F. excelsior*) és sziliek (*Ulmus* spp.). A cserjészi jellemző fajtái: veregyűrlőson (*Cornus sanguinea*), csikos kecskerágó (*Elaeagnus europaea*), mogoró (*Corylus avellana*) stb. A virággyazdag aljnövényzet gyakori fajtái meggyeznek az úde lombdörök fajaival, kora tavaszi aszpekusának jellemző tagjai a hóvirág (*Galanthus nivalis*), a keltikék (*Corydalis* spp.) tavaszi csillagvirág (*Scilla bifolia*), szellőrózsák (*Anemone* spp.).

2.1.2. Hidrológia

2.1.2.1. A tervezési terület felszíni vízrajzának jellemzése

A Csepeli-sík kistáj a Duna melléke a Soroksári-(Ráckevei)-ág kiágazásából Rácalmásig terjedő 57 km-es szakaszon. Ezen a részen található a Soroksári-Dunág 56 km hosszán. Ide torkollik több, a régió vízháztartását befolyásoló csatorna, így a Gyáli-főcsatorna, a Duna-Tisza-csatorna, az Északi-évesatorna, a Duna-völgyi-főcsatorna. A kistáj mérsékelt meleg, száraz, erősen vízhiányos terület, melynek vízgazdálkodását csak a Duna jelenléte teszi kedvezhető. A kistájnak sok tava van, Dunavarsány térségében ezek többsége bányarődör. Árvízvédelem szempontjából az egész kistáj mentesített árterék tekinthető. A Soroksári-Duna két oldalát végig védőgátak kísérik.

2.1.2.2. A tervezési terület felszín alatti vízrajzának jellemzése

A talajvíz átlagos mélysége 2-4 m között van, de a Csepel-sziget északi felén mélyebben, Dömsöd-Kunszentmiklóstól keletre pedig magasabban találjuk. Kémiaiailag főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegű, de jelentős területen a nátriumot is megtaláljuk. Ez okozza a dunavarsányi helyi védett területek talajának és talajvízének enyhén szikes jellegét, melyet egyes sőtörű növények tömeges jelenléte mutat.

2.1.3. Felszínalaktan (tájtípológia)

Domborzatiilag jelenkori agyagos-iszapos-homokos üledékekből felépült alacsony- és magasrétéri síkság, melyet főleg kötött fűtőhomokkal és parti dűne-homokkal fedett, valamint magasabb hordalékkúp-szigetek tagolnak. A tipológiai különbségeket legjobban a talajtakaró mutatja.

Az Öreg-Duna és a Ráckevei-(Soroksári-)Duna mentét réti, réti öntés- és nyers öntéstalajú sáv kíséri. A táj keleti fele alacsonyrétéri helyzetű, magas talajvízről folyóhátak közé zárt, zömében szikes talajú kultúrstepp, ahol a mélyben sós réti csernozjom, szoloncsák-szolonyc és lápos réti talaj foglal el nagyobb területet. A homokos felszín hordalékkúp-felszíneken és dűnevonulatokon kevés fűtőhomokot, több humuszos homokot találunk.

2.1.4. Földtan, vízföldtan

A kistájon a pannóniai üledékekre dunai eredetű durvaszemcsés folyami üledéksor települt. Az általában 10-20 m vastag kavicsos rétegsor felszínközeli helyzetű, jó vízártól, s jelentős hasznosítható kavicskészletet tartalmaz. Jelentős kavicskészlet található Dunavarsányban is (0,5 Mm³).

2.1.5. Talajtan

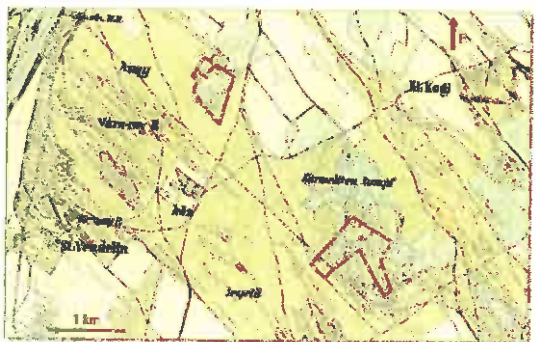
A nagykiterjedésű táj talajainak képe igen változatos, 13-féle talajtípus fordul elő. A helyi védett területeken az enyhén szikes réti öntés- és a lápos réti talajok, valamint homoktalajok találhatók.

9

A régióban a talajvíz süllyedése, lecsapoló árkok, csatornák építése és az időnkénti extrém aszályos évek a nedves élőhelyek fokozatos kiszáradását okozták. A „Dunavarsányi árvalányhajas gyepek” esetében a száraz homoki sztyeppréttel borított homokbuckák közötti mélyedésekben az egykori láprétek kiszáradó láprétekké, mocsárrétekké, esetleg homoki sztyepprétekké alakultak. Az átalakulás térben és időben folyamatos, sok az átmeneti élőhelytípus.

2.3.2. A tervezési terület tájértéke

A II. Katonai Felmérés során (1819-1869.) készült térképen a Duna egykori árterületén nagy kiterjedésű lápos, mocsaras, nádas területek voltak, és állandóan vagy legalább az év első felében nyílt vízfelzártnak borítottak jelentős területeket. A Duna bal partján, ebben a régióban a Turjánvidéknek nevezett terület biztonságos ármentesítése a XIX. sz. végén kezdődött, amikor a Duna szabályozásának munkálatai során megépült az összefüggő árvédelmi töltés, és az azon kívüli területeket már csak katasztrófahelyzetekben öntötte el a víz. A Turjánvidéken ezt követően folytatódott a vízelvezető csatornák kiépítése, mely a XX. század közepére befejeződött, és ezzel megtörtént terület mesterséges „kiszáradása”.



1. ábra: A helyi jelentőségű védett területek elhelyezkedése a II. Katonai Felmérés térképén. A XIX. században mindkét terület vízárta, vizes-nedves és száraz élőhelyek együttese volt.

Egykor mind a jelenleg „vizes élőhelynek”, mind az „árvalányhajas gyepek”-nek nevezett védett területen legalább időszakos vízborítás volt. A német Sumpf szó egyaránt jelen lápot és mocsarat is, mindkettő vizes, ingoványos területet takar. Az árvízvédelem és a csatornák kiépítése ellenére a régióban a talajvíz szintje közel van a felszínhez, ez a kavicsbányáknál jól látszik. Ezért a lágyzáró, nem több méter mély gyökérzetű növények esetében még a síknak látszó felszínen is a kis térszíni különbségek is egészen eltérő környezetet jelentenek. Így maradtak fenn a láprét jellegű foltok száraz homoki gyeptöltekkel keveredve.

11

2.3.3. Vegetáció

A helyi jelentőségű természetvédelmi területeken található élőhelyek teretű felmérésére 2016 szeptemberében és 2017 májusában került sor. Az élőhelyek kategorizálását az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (ÁNER) 2011 besorolása alapján adjuk meg [Bólián J., Molnár Zs., Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei – Vegetációtípusok leírása és határozója. ÁNER 2011., MTA ÖBKI, Vácrátót, 2011].

Dunavarsányi vizes élőhely

Ezen a területen jelentős élőhelyi változások történtek az elmúlt évtizedekben is. A múlt század 80-as éveinek végén készült topográfiai térképen az egész terület gyepeként van feltüntetve, a Taksony felé vezető országút mentén fűcsomós, zombékos rést jelölve. Jelenleg a védett terület nagy részén nádas található, az északi és a nyugati szélén van egész évben száraz lábbal járható terület. Az időjárás és a környéken végzett, a talajvíz szintjét szintén befolyásoló emberi tevékenység (kavicsbányászat, csatornázás) erősen befolyásolja a terület nedvességi állapotát. A helyszín vizsgálatakor kapott szóbeli információk alapján voltak időszakok, amikor száraz lábbal bejárható volt a teljes terület, és volt, amikor tartósan víz borította a nádasat. Az itt található mindkét ingatlan szántó művelési ágba van sorolva – ez a jelenleg tapasztalható vízborítás mellett nem tűnik tartósan reálisnak.

Nem főzetépes nádasok, gyékényesek és tavikákások (ÁNER 2011-kategória: B1a)

Az élőhely jelenleg nádas. A vizsgálati időszakokban víz borította, de ez nem volt mindig így, ezért feltételezhető, hogy a jövőben sem marad meg a tartós vagy legalábbis rendszeres vízborítás. Több aszályos évet követően, ha a talajvíz szintje mélyebbre száll, a terület időnként száraz lábbal bejárható. A környéken a talajvíztűkór szintjét befolyásolni képes tevékenységek folynak, például a kavicsbányászat során létesülő tavak erőteljes párolgatlása a környék talajvizét lassan csökkenti. A területet keresztülzáró egy közel 30 méter széles vezetékpálya, melyet nagyjából növénymentesen tart a szolgalmi gye birtokosa. Ez a növényzet számára nem előnyös, de ez tart fent nedves periódusokban olyan nyílt vízfelületet, amely vízimadaraknak biztosít élőhelyet.

A nádas maga – valószínűleg az időnként változó vízborítás miatt – fajszerény. A növényzet fő tömegét nád (*Phragmites australis*) alkotja, emellett található benne bodnározó gyékény (*Typha latifolia*), kiviartógú fűike (*Epilobium parviflorum*), ködöska (*Schoenoplectus tabernaemontani*), feltűtő komló (*Humulus lupulus*), buborcs boglárka (*Ranunculus sardous*), keserű csucor (*Solanum dulcamara*), keskenylevelű gyékény (*Typha angustifolia*), közönséges lizinka (*Lythrum salicaria*), kősző boglárka (*Ranunculus repens*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mocsári tisztesű (*Stachys palustris*), réti bolhafű (*Pulicaria dysenterica*), sádkender (*Eupatorium cannabinum*), sörényzuzmák (*Calyptegia sepium*), sűrés fogfű (*Bidens tripartita*), szürke aszat (*Cirsium canum*), vízi menta (*Mentha aquatica*), vízi peszterce (*Lycopus europaeus*), zsókia (*Botrychium maritimum*). A nádas szegélyében nedvességtűrő növényfajok alkotnak szegélyt: fehér fűz (*Salix alba*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), hamvas szeder (*Rubus caesius* agg.), kutyabenge (*Frangula alnus*), bárszékerep (*Tetragolobus maritimus*), fehér úttan (*Agrostis stolonifera*), szürkekákú (*Scirpoides holoschoenus*).

1. kép: A nádas és nyíllátra vízmadarak élőhelye is.



2. kép: A terület északi részének kaszálórétje, háttérben az akácos sáv látszik.

Jellemzően száraz-félszáraz gyepek (ÁNER 2011-kategória: OC)

A nádas és a tőle keletre levő országút között keskeny, bolygatott felszíni mezsgye húzódik, mely szárazságot és felszínbolygatást egyaránt tűrő fajokból áll: betyárkóró (*Coryza canadensis*), bojtortárszerbűtő (*Xanthium strumarium*), csomós ebri (*Dactylis glomerata*), fehér here (*Trifolium repens*), fehér mécsvirág (*Silene latifolia* ssp. *alba*), fekete árny (*Artemisia vulgaris*), gyepbükökény (*Vicia sepium*), közönséges bojtortárs (*Arctium lappa*), közönséges kakaslábú (*Echinochloa crus-galli*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), mezei csorbóka (*Sonchus arvensis*), nagy útifű (*Plantago major*), oloscsa (*Holostium umbellatum*).

orvosi atracél (*Anchusa officinalis*), orvosi macskagyökér (*Valeriana officinalis*), parlagi ligetszépe (*Oenothera biennis*), parlagi pipitér (*Anthemis arvensis*), réti perje (*Poa pratensis*), útszéli zsúza (*Cardaria draba*), ürömlévelű parlágfű (*Ambrosia artemisiifolia*), vadmurok (*Daucus carota*), vörös fogfű (*Odonites vulgaris*).

Jellemzően ártéri gyepek (ÁNER 2011-kategória: OB)

A védett terület északi szélén kaszálórét található. Nagy mennyiségű lucerna van rajta, elképzelhető, hogy 5-10 évvel ezelőtt lucernát vetettek ide és felhagyták, vagy lucernát is tartalmazó magkeveréssel felültetették. A gyepekben a fűvek dominálnak, de néhány sásfaj helyenként foltosan tömeges. A rendszeres kaszálás akadályozza meg, hogy fűz- és nyárfajok spontán felverődjenek, illetve hogy délről a nád benyomuljon a területre. A gyakoribb fajok: berki éjs (*Carex otrubae*), betyárkóró (*Coryza canadensis*), bozsa sás (*Carex hirta*), csomós ebri (*Dactylis glomerata*), deres sás (*Carex flacca*), egygyétri seprince (*Erigeron annuus*), fakó muhar (*Setaria pumila*), fehér here (*Trifolium repens*), gyepbükökény (*Vicia sepium*), közönséges cikafark (*Achillea millefolium*), közönséges kakaslábú (*Echinochloa crus-galli*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), mezei csorbóka (*Sonchus arvensis*), muharas (*Carex panicea*), pongyola pitypang (*Taraxacum officinale*), puha rozsnok (*Bromus hordeaceus*), réti bolhafű (*Pulicaria dysenterica*), réti csekenesz (*Festuca pratensis*), réti here (*Trifolium pratense*), réti perje (*Poa pratensis*), réti sás (*Carex distans*), siskánád (*Calamagrostis epigeios*), takarmánylucerna (*Medicago sativa*).

Tanyák, családi gazdaságok (ÁNER 2011-kategória: U10)

A terület északi sarkánál egy lekerített, téglalap alakú terület állattartó telephez tartozik, növényzetét gyomosabb és bolygatottabb, mint a szomszédos kaszálód. A gyepek rendszeresen, intenzíven legeltetik. A jellemző fajok: angolperje (*Lolium perenne*), betyárkóró (*Coryza canadensis*), csomós ebri (*Dactylis glomerata*), fehér libatop (*Chenopodium album*), keszegláza (*Lactuca serriola*), közönséges cikafark (*Achillea millefolium*), közönséges kakaslábú (*Echinochloa crus-galli*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), mezei csorbóka (*Sonchus arvensis*), réti bolhafű (*Pulicaria dysenterica*), siskánád (*Calamagrostis epigeios*).

Öshonos fajait puhafűs jellegűen vagy pionír erdők (ÁNER 2011-kategória: RB)

A védett terület iparterülettel határos, nyugati szélén vegyes (akác-nyár-észtfű) összetételű erdőfolt található. Talaját nedvesebb időszakokban víz borítja. Idegenhonos fajok is vannak benne, és bár kiemelendő növényfaj értéke nincs, az állatvilág számára változatos élőhelyet ad. A lombkoronában fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) és szürke nyár (*Populus x canescens*) gyakori, mellettük keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), lepényfa (*Gleditsia triacanthos*) és mezei juhar (*Acer campestre*) található. A cserjeszintet egybűrés galagonya (*Crataegus monogyna*), fekete bodza (*Sambucus nigra*), hamvas szeder (*Rubus caesius* agg.), közönséges fagyfa (*Ligustrum vulgare*), kutyabenge (*Frangula alnus*), varjúfűtő (*Rhamnus catharticus*) és vörösgyűrdő (*Cornus sanguinea*) alkotja. A lágyszárúak között tömegesek az erdei turholya (*Anthriscus sylvestris*), fehér mécsvirág (*Silene latifolia* ssp. *alba*), feltűtő komló (*Humulus lupulus*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), meddő rozsnok (*Bromus sterilis*), nagy csalán (*Urtica dioica*), ragadós galaj (*Gallium aparine*), réti fűzény (*Lythrum salicaria*), tavaszi aggófű (*Senecio vernalis*) és zamatos turholya (*Anthriscus cerefolium*). Ugyanebbe a kategóriába tartozik a védett terület déli sarkánál levő kisebb nyáras folt is.



3. térkép: A Dunavarsányi vizes élőhely Természetvédelmi Terület élőhelytérképe

Fialat parlág és ugar (ÁNER 2011-kategória: T10)

A védett terület egy részét – legalábbis időnként – szántóként használják, a tulajdoni lapon szereplő művelési ág besorolásnak megfelelően. A szántón a főnövény mellett szántóföldi gyomok találhatók. A parlagon hagyott területen gyorsan megindul a környező területeken élő növények megtelepedése, és szürke nyár (*Populus x canescens*) is növekedésnek indul. 2016 őszén a terület parlag volt. 2017 májusában pedig újból művelésbe vonás nyomait lehetett látni. Ennek ellenére a közelmúlt területhasználata miatt a területet parlagnak minősítették. A határoló utak mesterséges határt jelentenek a területnek, a szomszédos nádas felé azonban – ha éppen nem szántják – folyamatos az átmenet. Ennek megfelelően növényzetében szántóföldi és útmenti gyomok, réti és nádasra jellemző fajok egyaránt megtalálhatók. Ezek:

betyárkóró (*Conyza canadensis*), borzas írtéke (*Epilobium hirsutum*), egynyári seprince (*Erigeron annuus*), fákó mubar (*Setaria pumila*), fehér mécsvirág (*Silene laifolia* ssp. *alba*), felfutó komló (*Humulus lupulus*), keszegsaláta (*Lactuca serriola*), kisvirágú őszirózsa (*Aster trudesce-vifolius*), közönséges aszat (*Cirsium vulgare*), közönséges cickafark (*Achillea millefolium*), közönséges gyűjtővirágú (*Linaria vulgaris*), közönséges farkaslabba (*Echinichia crua-galli*), közönséges tarackbúza (*Elymus repens*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), mezei csorbóka (*Sonchus arvensis*), mezei íringó (*Eryngium campestre*), mezei katáng (*Cichorium intybus*), mocsári írtékes (*Stachys palustris*), nád (*Phragmites australis*), nagy útifű (*Plantago major*), réti bolhafű (*Pulicaria dysenterica*), sárlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), siskánád (*Calamagrostis epigeios*), sövényiszulák (*Cahnetia sepium*), szulákkeserű (*Fallopia convolvulus*), úrmlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), vadmurok (*Daucus carota*).

Ültetett akácok (ÁNÉR 2011-kategória: S1)

A védett terület Taksonnyal határos oldalának egy részén erdőállomány található. Ennek mintegy 10 méter széles sávja a védett területre esik (mögötte a Taksony 17/A erdőrészlet nemesszármazás állomány). A dunavarsányi területen található erdőszáv akácok állomány; nem tisztereztet. Az ültetvény – más hasonló akácokhoz hasonlóan – fajszegény. A fő fajok a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), mellette gyakori egy másik inváziós faj, a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*). A cserjeszintet fekete bodza (*Sambucus nigra*) és varjúfű (*Rhamnus catharticus*) alkotja. A gyakoribb lágyiszárak a csomós ebri (*Dactylis glomerata*), fekete peszterce (*Ballota nigra*), ragadós galaj (*Galium aparine*), vérethulló fecskéfi (*Chelidonium majus*), zamatos turbolya (*Anthriscus cerefolium*), felfutó komló (*Humulus lupulus*) és vadkenyér (*Cannabis sativa*).

Dunavarsányi árvalányhajás gyepek

A XIX. században a lecsapolások előtt tavak és buckák váltakoztak a területen. Jelenleg a nyílt víz csak a keskeny, hosszú kavicsbányatóban van. Számozott időszakos vízborítás a rét egy mélyedésében van, ahol a fedőréteget eltávolították, de alatta nem bányásztak, vagy utána visszatették. A múltban vízszint magasabb volt a vízszint, előfordult, hogy terület közepén levő építmény csak csónakkal lehetett megközelíteni. A talaj enyhén szikesedő homok, alatta kavics található. Mindkettő rossz kapilláris vízemelő képességű, ezért az aktuális talajvízszinttől mért kis távolságok is nagy nedvességtőlönbségeket okoznak a felszín közelében. Ez a jelenség főleg aszályos időszakokban okoz szárazság-stresszt a kicsit magasabban levő területeken. A talajvíz szintjének több éves vagy évtizedes léptékű ingadozása említi egy sajátos, térben és időben egyenlő változatos növényzeti mintázatot hozott létre és tart fenn. Az itt élő növények közül még az évelő lágyiszárak életartama is több évtizedes lehet. Ezért fordulhat elő, hogy sok helyen egymás mellett élnek homokpuszósokra jellemző fajok (pl. homoki árvalányhaj) és az úde lap- vagy mocsárrétek fajai (pl. kormos csáté). Így az egyes élőhelytípusok pontos térbeli elkülönítése nehéz, mivel jellemző fajaik nem válnak el egymástól, hanem inkább tömegességükben különböznek – és ezek a viszonyok néhány év alatt erőteljesen meg is változhatnak. Az élőhelyfoltok térbeli ábrázolásánál a 2016-2017-es években láított állapotot vettük alapul.

16

3. kép: Májusban a gyepekben a védett homoki árvalányhaj



4. kép: Az egykori láprét emlékeit őrző a védett kormos csáté állománya

Homoki sztyepprétek (ÁNÉR 2011-kategória: H5b)

Jelenleg a terület legnagyobb kiterjedésű élőhelye. A növényzet fő tömegét fűfajok alkotják: csomós ebri (*Dactylis glomerata*), homoki árvalányhaj (*Stipa borysihenica*), keskenylevelű perje (*Poa angustifolia*), közönséges tarackbúza (*Elymus repens*), pusztai csekenyész (*Festuca rupicola*), a bolygatottabb helyeken csillágpázsit (*Cynodon dactylon*), fedélrozsok (*Bromus tectorum*), gumós perje (*Poa bulbosa*), fenyértű (*Bohrtochloa ischaemum*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), siskánád (*Calamagrostis epigeios*). További fajok: apró szulák (*Convolvulus arvensis*), bókáló bogács (*Carduus nutans*), farkas-kutyatej (*Euphorbia*

17

cyparissias), fehér mécsvirág (*Silene laifolia* ssp. *alba*), homoki aszúszegefi (*Petrorhaga prolifera*), homoki imola (*Centaurea arenaria*), korai sás (*Carex praecox*), közönséges bakszalaki (*Tragopogon orientalis*), közönséges cickafark (*Achillea millefolium*), közönséges obnyelvűfi (*Cynoglossum officinale*), közönséges párlófi (*Agrimonia eupatoria*), közönséges spárga (*Asparagus officinalis*), közönséges szikpozsdor (*Podospermum canum*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), mezei íringó (*Eryngium campestre*), mezei katáng (*Cichorium intybus*), nagy útifű (*Plantago major*), nyúlank ibolya (*Viola elatior*), olcsán (*Holosteum umbellatum*), orvosi atracé (*Anchusa officinalis*), sárlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), számsárbogács (*Onopordum acanthium*), sziki cickafark (*Achillea asplenifolia*), sziki útifű (*Plantago maritima*), közönséges tarkakoronafű (*Securigera varia*), tejoltó galaj (*Galium verum*), tövises iglice (*Ononis spinosa*), útszéli imola (*Centaurea blehersteinii*), útszéli zsáza (*Cardaria draba*), üstökös pacsirtafi (*Polygala comosa*), vadmurok (*Daucus carota*), vajszerű őrlőszem (*Scabiosa ochroleuca*), vörös fogfi (*Odonites vulgaris*).

A homoki gyepekben kisebb mennyiségben megtalálhatók a mocsárréti fajok is: berki sás (*Carex otrubae*), gyepes sádbúza (*Deschampsia cespitosa*), hanvez zeder (*Rubus caesius* agg.), indás pimpó (*Potentilla reptans*), kormos csáté (*Schoenus nigricans*), nád (*Phragmites australis*), réti rás (*Carex distans*). A terület kismértékben cserjésedik, ennek fajai: egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), gyepörözsza (*Rosa canina* agg.), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), közönséges dió (*Juglans regia*), zöld juhar (*Acer negundo*).

Mocsárrétek (ÁNÉR 2011-kategória: D34)

Régebben, tartós vagy legalábbis rendszeresen nedves környezetben valószínűleg fajgazdagabb típus volt. Jelen állapotában erősen jellegvesztett, sok helyen az „OB – Jellegtelen úde gyepek” élőhelytípus felé hajló állomány. Északi részén sok kékerje található, de a „D2 – Kékerjés rétek” élőhelytípus jellemző fajai hiányoznak. Fajai: bárszónyker (*Tetragonolobus maritimus*), berki sás (*Carex otrubae*), deres sás (*Carex flacca*), fehér here (*Trifolium repens*), fehér tippan (*Agrostis stolonifera*), festő szoltna (*Serratula tinctaria*), gyepes sádbúza (*Deschampsia cespitosa*), keskenylevelű aggófű (*Senecio erucifolius*), közönséges kékerje (*Mollinia caerulea*), libapimpó (*Potentilla anserina*), mocsári csetlaka (*Heleocharis palustris*), muharsás (*Carex panicea*), pasztinák (*Pastinaca sativa*), puha rozsnok (*Bromus hordeaceus*), réti boglárka (*Ranunculus acris*), réti bolhafű (*Pulicaria dysenterica*), réti here (*Trifolium pratense*), réti perje (*Poa pratensis*), réti sás (*Carex distans*), sárcutyatej (*Euphorbia esula*), sziki cickafark (*Achillea asplenifolia*), sziki útifű (*Plantago maritima*), tejoltó galaj (*Galium verum*), vadmurok (*Daucus carota*), vízi menta (*Menha aquatica*), vörös fogfi (*Odonites vulgaris*). Előforduló védett növények: kormos csáté (*Schoenus nigricans*), gyilkpohár (*Blackstonia acuminata*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*), poloskaszági kosbor (*Orchis coriophora*).

A hosszú kavicsbányató északi felénél levő, vélhetően mesterséges mélyedésben sűrű állományban található iszapás (*Carex viridula*) és kormos csáté (*Schoenus nigricans*), valamint a helyenként kisebb zombékokat alkotó télisás (*Cladium mariscus*) is nagy foltokban van jelen.

Ahogy a homoki sztyeppréten megtalálhatók a mocsárréti fajok, itt is lehet – bár nem sűrű állományban – homoki árvalányhaj (*Stipa borysihenica*) találni. A cserjésedés kisebb mértékű, fajai az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*) és a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*).

5. kép: A hosszú, keskeny kavicsbányató szinte növényzet nélküli



6. kép: A kavicsbányató „folytatásában” lévő mélyedés télisás és kormos csáté állománya

Tanyák, családai gazdaságok (ÁNÉR 2011-kategória: U10)

A terület nyugati részénél elhagyott udvar található, alapvetően gyomfajokkal: betyárkóró (*Conyza canadensis*), csomós ebri (*Dactylis glomerata*), fehér libatop (*Chenopodium album*), keszegsaláta (*Lactuca serriola*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), siskánád (*Calamagrostis epigeios*), nagy csalán (*Urtica dioica*).



4. térkép: A Dunavarsányi árvalányhajas gyepterület Természetvédelmi Terület élőhely-térképe

Jellegetlen száraz-félszáraz gyepek (ÁNER 2011-kategória: OC)

A terület közepén levő épületet kerítés veszi körül, azon belül a környezeténél bolygatottabb felszínen olyan száraz gyepek alakultak ki, melyben siskánád (*Calamagrostis epigeios*), tejöltő galaj (*Galium verum*), ürömlevelű parlágfű (*Ambrosia artemisiifolia*) és vadmurok (*Daucus carota*) dominálnak.

Állóvizek (ÁNER 2011-kategória: U9)

Jellegetlen száraz, félszáraz gyepek (ÁNER 2011-kategória: OC) és őshonos fajták fásodottak, fasorok, erdősávok (ÁNER 2011-kategória: RA) együttese

A területre tartozik egy hosszúságú, növénymentes tó, parti régiójában kevés békaszittyó (*Juncus effusus*) és nád (*Phragmites australis*) nő. Körülötte cserjésedett-fásodott, erőteljesen bolygatott felszínen száraz gyepek találhatók. A fásodások: amerikai nemes nyár (*Populus x euramericana*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), gyeptörzs (*Rosa canina* agg.), hamvas fűz (*Salix cinerea*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*). Alattuk és közöttük bársztyker (*Tetragolobus maritimus*), bókóli bogács (*Cardus nutans*), csillagpázsit (*Cynodon dactylon*), ebszőlő csucsor (*Solanum dulcamara*), lándzsás útifű (*Plantago lanceolata*), mezei katáng (*Cichorium intybus*), orvosi áracél (*Anchusa officinalis*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), ővisei iglice (*Ononis spinosa*), ürömlevelű parlágfű (*Ambrosia artemisiifolia*), üstökös pacsirta (*Polypodium comosa*) nő.

20

2.3.4. Flóra

Dunavarsányi vizes élőhely

A területen védett növényt a 2016-2017-es bejárások során nem találtunk. Szóbeli közlés és fénykép alapján tudható, hogy a faj számára megfelelő talajvízszintű időszakban megjelenhet mocsári kosbor (*Orchis palustris*), a fajt 2005-ben és 2009-ben egyaránt megtalálták. A mocsári kosbor eszmei értéke: 10 000 Ft.

A terület inváziós fajai, amelyek a természetvédelmi kezelés szempontjából érdekesek lehetnek:

Fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*)

Telepített állománya található egy nem üzemtervezett erdőszélel a kaszálóterület mellett. Annak ellenére, hogy a fák már magzatos koruk, nem terjed tömegesen, ennek oka a szomszédos rét rendszeres kaszálása, valamint a mélyebb területeken a fák számára időnként túlságosan hosszú vízborítás. Több éves száraz periódus vagy a kaszálás felhagyása a faj elterjedésének veszélyét hozhatja.

Nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) és lepényfa (*Gleditsia triacanthos*)

Az akácokban előforduló elegyűk, jelenleg természetvédelmi szempontú megítélésük megegyezik az akácéval.

Keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)

A vizes élőhely nyugati, erdőnek tekintett részén több idős példány van, a nádas széli zónájában pedig spontán újul. Jelenlegi mennyisége nem agályos, és mivel tövises lombja madarak számára jó búvó- és fészkelőhely, valamint a boggyófogászó madárfajok számára jó táplálékforrás, ebben a mennyiségben való jelenléte előnyös.

Betyárkóró (*Coniza canadensis*) és ürömlevelű parlágfű (*Ambrosia artemisiifolia*)

Száraz gyepekben közönséges gyomnövények. Itt az országot melletti mezsgyén és az időnként felszántott területen fordulnak elő. Mennyiségük nem jelentős, a nedvesebb területekről a vízigényes fajok kiszorítják őket.

Egynyári seprince (*Eriogon amurensis*)

A védett terület széli részén fordul elő nagyobb számban, a kaszálón elszórtan található. Jelenléte nem veszélyeztet a terület természetességét.

Kisvirágú őszirózsa (*Aster trachelium*) és magas aranyvessző (*Solidago gigantea*)

A nádas szélén, vízzel tartósan nem borított területen találhatók. Nagyobb mennyiségben az időnként szárazított terület parlag állapotában jelennek meg, akkor az aranyvessző a magaskórós állomány legdominánsabb faja. Ezen terület gyeppé alakítása és rendszeres kaszálása az aranyvessző állományt vissza tudná szorítani.

Dunavarsányi árvalányhajas gyepterület

A területen a 2016-2017-es bejárások alkalmával a következő védett növényfajokat találtunk:

Név	Eszmei érték (Ft/tő)	Becslült állomány nagyság
homoki árvalányhaj (<i>Stipa borysienica</i>)	5 000	mintegy 4 ha, ~120 000 tő
gyilkpóbr (<i>Blackstonia acuminata</i>)	5 000	50-100 tő
mocsári kosbor (<i>Orchis palustris</i>)	10 000	2-300 tő
poloskaszagú kosbor (<i>Orchis coriophora</i>)	50 000	1 megfigyelt tő

21

Név	Eszmei érték (Ft/tő)	Becslült állomány nagyság
agárkosbor (<i>Orchis morio</i>)	10 000	1 adatbázisban szereplő tő
kormos csüt (<i>Schoenus nigricans</i>)	5 000	500-1000

A 2016-2017. években végzett terepbejárások során a Duna-Ípoly Nemzeti Park Igazgatóság adatbázisában szereplő agárkosbort (*Orchis morio*) 2017-ben nem sikerült megtalálni. A hazai kosborfajok ismert tulajdonsága, hogy megfigyelhető tözsük és a virágzó tövek száma ugyanazon a területen egyes években (jelenlegi ismereteink szerint valószínűleg az előző év nyár végi csapadékmennyiségtől függően) jelentősen mértékben ingadozhat. A 2017-es év „rossz orchideás év” volt, ezért feltételezhető, hogy kedvezőbb években a jelenleg ismertettnél a fajok száma és tövek mennyisége magasabb lehet.



5. térkép: A védett növényfajok elhelyezkedése a Dunavarsányi árvalányhajas gyepterület Természetvédelmi Területen

Magyarországon

A sárga foltok azokat a területeket jelölik, ahol a homoki árvalányhaj sűrűn, tömegesen fordul elő.

Az élénk lila foltban a mocsári kosbor, ha nem is összefüggően, de sűrűn fordul elő. A halványlila foltban ritkábban, ezeken kívül a mocsári réten elszórtan lehet találni.

A fehér szegélyű fekete téglalap a kormos csüt sűrű előfordulási helyét jelöli, ezen kívül szétszórtan fordul elő, még az árvalányhajas foltokban is.

A lila kör a poloskaszagú kosbor, a türkiz kör az agárkosbor fellelési helyét jelöli.

22

2.3.5. Fauna

A Dunavarsányi vizes élőhely határában megvizsgált két élőhely állattani szempontból erősen különbözik egymástól. A Dunavarsányi vizes élőhely alapvetően vízi vagy vízhez erősen kötődő fajoknak ad otthont, míg a Dunavarsányi árvalányhajas gyepterület állatvilágával bír.

Az állatvilág gazdagságának jellemzéséhez olyan csoportok felmérését végeztük el, melyek vagy emblemikus jelentőséggel bírnak, vagy pedig indikátor szerepük lehet a környezet állapotának tekintetében. Ennek megfelelően a madarak, a kétéltűk és hüllők, futóbogarak, lepkek és egyeneszárnyúak (szöcskék, sásák) felvételezése történt meg. A két terület eltérő jellege miatt azonban egyeneszárnyúak és lepkek felvételezése csupán az árvalányhajas gyepterületen folyt, mert védett fajok előfordulására a vizes élőhelyen a környezetben nem lehetett számítani.

A terepi bejárások, felvételezések 2016 őszén és 2017 tavaszán történtek, összesen 5 alkalommal. Ezek során a következő vizsgálatokat végeztük el:

Madarak tévesztéses felmérése

Kétéltűk lehetséges petérőhelyének és vándorlási útvonalának vizsgálata, megfigyelt fajok feljegyzése. Teknősök, gyíkok, kígyók vizuális keresése

Talajcsapadék kihelyezése kifejezetten futóbogarak (*Carabidae*) gyűjtésére

Lepkek gyűjtése kézzel (nappal) és lámpázással (éjjel)

Szöcskék, sásák, tücsökök megfigyelése vizuális és akusztikus úton

Dunavarsányi vizes élőhely

Az élőhely állatvilágának leginkább említésre méltó csoportja a madarak. A kiterjedt méretű és ember által alig zavart nádas-gyékényes kiváló fészkelőhelyet nyújt számos fajnak. A sekély és állatúzó, nyílt víz felületén jó vadászterület, több alkalommal figyeltünk meg benne gémekeket és kócsagokat. Habár kétélűfaunája természetvédelmi szempontból nem túl jelentős, a vizes élőhely mégis jelentős vonzóerő lehet a tágabb környezetre. Szaporodási időszakban, ha nem is jelentős mennyiségben, de számítani lehet a vizes élőhely felé tartó vándorló állatokra. A mocsári teknős jelenléte bizonyra vehető itt, védett faj, természetvédelmi (eszmei) értéke 50 000 Ft. Emblemikus tagja a helyi hüllőfaunának, és bizonyosra vehető jelenléte további indoka lehet a vizes élőhely védelmének. A teknősök tojásrakára a szárazföldön

23

zajlik. Olyan szárazabb felszíneket keresnek, amik mentesek a talajvíztől. Ez akár országutak padkája vagy szántóföld is lehet. A fentiek tükrében nem kizárható, hogy rendszerek a gázolások, csak eddig nem történt róla felvételezés. A vizes élőhely rovarfaunája fajokban kevésbé gazdag, ezek alól épp a megvizsgált futóbogár közösség jelent kivételt.

Madarak

A bejárások során a következő madárfajokat figyeltük meg:

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	nádírógó	védett	25 000 Ft
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	cserregő nádiposzáta	védett	25 000 Ft
<i>Anas platyrhynchos</i>	tőkés réce	-	-
<i>Anser anser</i>	nyári lúd	-	-
<i>Ardea cinerea</i>	szürke gém	védett	50 000 Ft
<i>Botaurus stellaris</i>	bőlömbika	fok. védett	100 000 Ft
<i>Carduelis carduelis</i>	tegeléc	védett	25 000 Ft
<i>Carduelis chloris</i>	zöldike	védett	25 000 Ft
<i>Ciconia nigra</i>	fütykös hatyú	-	-
<i>Ciconia ciconia</i>	fehér gólya	fok. védett	100 000 Ft
<i>Circus aeruginosus</i>	barna rétihéja	védett	50 000 Ft
<i>Columba palumbus</i>	örvös galamb	-	-
<i>Corvus c. cornix</i>	dolmányos varjú	-	-
<i>Egretta alba</i>	nagy kócsag	fok. védett	100 000 Ft
<i>Fulica atra</i>	szürke	-	-
<i>Gallinula chloropus</i>	vízizyók	védett	25 000 Ft
<i>Hirundo rustica</i>	füsti fecske	védett	50 000 Ft
<i>Larus ridibundus</i>	dankasirály	védett	50 000 Ft
<i>Merops apiaster</i>	gyurgyalg	fok. védett	100 000 Ft
<i>Parus caeruleus</i>	kék cinege	védett	25 000 Ft
<i>Parus major</i>	széncinege	védett	25 000 Ft
<i>Parus polioptila</i>	barátságszínű	védett	25 000 Ft
<i>Passer montanus</i>	mezei veréb	védett	25 000 Ft
<i>Phylloscopus collybita</i>	csilgocsapó füzike	védett	25 000 Ft
<i>Pica pica</i>	szarka	-	-
DINPI adatbázisból (2015.)			
<i>Alauda arvensis</i>	mezei pacsirta	védett	25 000 Ft
<i>Circus aeruginosus</i>	barna rétihéja	védett	50 000 Ft
<i>Egretta alba</i>	nagy kócsag	fok. védett	100 000 Ft
<i>Emberiza hortulana</i>	sordély	védett	50 000 Ft
<i>Falco tinnunculus</i>	vörös vércse	védett	50 000 Ft

24

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Motacilla flava</i>	sárga billegő	védett	25 000 Ft
<i>Saxicola rubetra</i>	rozsdás csuk	védett	25 000 Ft

A gazdag fajlistából nagyobb jelentőségűek a gázlómadarak, a gyurgyalg és a barna rétihéja.

Kétéltűek

Habár jó természetességű élőhelyről van szó, kétéltűfaunája csupán közepesen jelentős. Az alábbi fajok jelenlétét mutattuk ki:

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Lissotriton vulgaris</i>	pettyes gőle	védett	10 000 Ft
<i>Triturus dobrogicus</i>	dunai tarajosgőle	védett	50 000 Ft
<i>Pelophylax exulans</i>	vízibékák (kecskebékák, tavibékák)	védett	10 000 Ft
<i>Bombina orientalis</i>	erdői béka	védett	10 000 Ft
<i>Bombina viridis</i>	zöld varangy	védett	10 000 Ft
<i>Hyla arborea</i>	zöld levelibéka	védett	10 000 Ft

A fenti listában kiemelt jelentősége van a dunai tarajosgőlenek, mely Natura 2000 közvéleményi jelentőségű állatfaj is. Emellett megjegyzendő, hogy minden kétéltűfaj védelmet, még a tömegesen jelenlévő kecske- és tavibéka is. A szaporodási kiterjedése jelentős, az ide vonuló állatok száma számos nagyságrendű lehet, illetve a helyben élő, vízhez kötött fajok egyedszáma szintén jelentős.

Hüllők

A területen csupán vízisikló (*Natrix natrix*) figyeltünk meg. A faj védett, eszmei értéke 25 000 Ft.

A többszöri keresés ellenére sem találtunk meg a mocsári teknőst (*Emys orbicularis*), holott a terület alkalmas a fenntartásra és szövegi információkat már kaptunk ezen a területen való előfordulásáról.

Futóbogarak

A talajcsapadékos roppant sikeres volt és 7 futóbogárfaj került meg a nádas és a kaszálórét szegélyében elhelyezett csapadékszámológépről. A fajok közül 4 védett, ami a terület javuló állapotára utal.

Tudományos név	Magyar név	Egyedszám	Védettségi	Eszmei érték
<i>Carabus violaceus</i>	kékfutrinka	8	védett	5 000 Ft
<i>Carabus cancellatus</i>	ragyás futrinka	56	védett	5 000 Ft
<i>Carabus granulatus</i>	mezei futrinka	3	védett	5 000 Ft
<i>Chlaenius festinus</i>	díszes bűzfutó	1	védett	10 000 Ft
<i>Pterostichus niger</i>	fekete gyászfutó	11	-	-

25

Tudományos név	Magyar név	Egyedszám	Védettségi	Eszmei érték
<i>Pterostichus melanarius</i>	közvetlen gyászfutó	5	-	-
<i>Agonum dufschmidti</i>	szélesnyakú kisfutó	2	-	-

Legnagyobb egyedszámban a ragyás futrinka került elő, mely zavart területeken is nagyméretű állományokat képezhet.

Dunavarsányi árvalányhegyes gyepek

Állatvilága jól tükrözi, indikálja a homokpusztai biotópot. Fajokban nem túlságosan gazdag élőhely ez, azonban minden csoportból származhat ritkaságszámba menő fajokra. A gyepek mérsékelt zavar állapotát jelzi, hogy jelen van benne a becsüzlött sasos sáska is. A lepkefajok jelentős része kifejezetten homoki élőhelyhez vagy nyárfákhoz kötődik, ami a stabilizálódott ökológiai környezetet jelzi.

A terület széleiben található küköt élővilága ugyan szegényes, de mégis bevon olyan madarakat, melyek itt is megtalálják táplálékukat. Amennyiben igazolódik a mocsári teknő jelenléte, úgy bizonyosra vehető, hogy a tó és közvetlen környezete az egyetlen alkalmas szaporodási közeg a faj számára az egész réten.

Általánosságban elmondható, hogy a jövőben is jól kezelt gyepekben elsősorban az életháló állatok (pók, lepke, bogarak, sáskák, pótlások, kékcsigák stb.) közössége formálódhat unikálissá. Közöttük jelenhetnek meg olyan fajok, melyek a homokvidékek specialitái. A gerinces faunában a homoki gyík jelenléte már jelzésértékű, ez a balkáni központi faj ug; anis Budapest földrajzi magasságában éri elterjedésének északi határát.

Madarak

A területen a következő madárfajokat figyeltük meg a bejárások során:

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Anas platyrhynchos</i>	tőkés réce	-	-
<i>Buteo buteo</i>	égerészlövő	védett	25 000 Ft
<i>Caprimulgus europaeus</i>	lappantyú	védett	50 000 Ft
<i>Carduelis carduelis</i>	tegeléc	védett	25 000 Ft
<i>Carduelis chloris</i>	zöldike	védett	25 000 Ft
<i>Circus aeruginosus</i>	barna rétihéja	védett	50 000 Ft
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	meggyvágó	védett	25 000 Ft
<i>Columba palumbus</i>	örvös galamb	-	-
<i>Corvus c. cornix</i>	dolmányos varjú	-	-
<i>Dendrocygus major</i>	nagy lócsap	védett	25 000 Ft
<i>Egretta alba</i>	nagy kócsag	fok. védett	100 000 Ft
<i>Emberiza hortulana</i>	citromsármány	védett	25 000 Ft
<i>Eriophaga rubecula</i>	vörösbegy	védett	25 000 Ft
<i>Hirundo rustica</i>	füsti fecske	védett	50 000 Ft
<i>Larus ridibundus</i>	dankasirály	védett	50 000 Ft

26

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Merops apiaster</i>	gyurgyalg	fok. védett	100 000 Ft
<i>Parus caeruleus</i>	kék cinege	védett	25 000 Ft
<i>Parus major</i>	széncinege	védett	25 000 Ft
<i>Passer montanus</i>	mezei veréb	védett	25 000 Ft
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	házi rozsdafarkú	védett	25 000 Ft
<i>Pica pica</i>	szarka	-	-
<i>Sterna hirsuta</i>	küszvágó csőr	fok. védett	100 000 Ft
<i>Sylvia atricapilla</i>	barátságszínű	védett	25 000 Ft
<i>Turdus merula</i>	fekete rigó	védett	25 000 Ft
DINPI adatbázisból (2015.)			
<i>Alauda arvensis</i>	mezei pacsirta	védett	25 000 Ft
<i>Motacilla flava</i>	sárga billegő	védett	25 000 Ft
<i>Egretta alba</i>	nagy kócsag	fok. védett	100 000 Ft

A gyepekben kevés a fészkelő faj, de annál több a táplálkozó ide járó egyed. Nagyobb testű gázlómadarak is vadászhatnak a réten. A kisméretű kükötben küszvágó csőrt figyeltünk meg, illetve észleltük a partfalba vágó gyurgyalgfészket a hozzá tartozó párral együtt. A legnagyobb eredmény azonban a cserjés-bokros szegélyben meghívó lappantyú megtalálása volt.

Kétéltűek

A területen megfigyelt fajok:

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Pelophylax exulans</i>	vízibékák (kecskebékák, tavibékák)	védett	10 000 Ft
<i>Pelobates fuscus</i>	barna ásóbéka	védett	10 000 Ft
<i>Bombina orientalis</i>	zöld varangy	védett	10 000 Ft

A területen igen szerény lehetőségek vannak kétéltűek peterakására. A küköt szinte steril, növényzetlen mederágya nem túlságosan vonzó életre. Vízben kizárólag kecskebékák és tavibéka egyedeket találtunk. Mindazonáltal a rétről kimutatott további két faj, a zöld varangy és a barna ásóbéka is ide jár petét rakni. Mindkét faj stabil és erős állománnyal van jelen, a réti széles területein észleltük őket.

Hüllők

A területen előfordult hüllőfajok:

Tudományos név	Magyar név	Védettségi	Eszmei érték
<i>Podiceps tauricus</i>	homoki gyík	védett	50 000 Ft
<i>Lucerna agilis</i>	flüge gyík	védett	25 000 Ft
<i>Natrix natrix</i>	vízisikló	védett	25 000 Ft

27

Az árvalányhajas gyepek állományai fajokban nem gazdag, azonban a homoki gyík jelenléte az unikális homokpuszti környezet jó indikátora. Két gyík- és egy siklófajt találtunk a területen. A mocsári teknős jelenlétére vonatkozóan kaptunk szóbeli információt, azonban a megjelölt kubikokban nem találuk meg a fajt.



7. kép: A Kárpát-medence bennszülött rovarfaja, a védett siskakos sáska is előfordul a Dunavarsányi árvalányhajas gyepek területén.

Egyenesszárművek

A területen kimutatott egyenesszármű fajok:

Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszt. érték
<i>Acris ugarica</i>	Sisakos sáska	védt.	50 000 Ft
<i>Aiolopus thalassinus</i>	Tengerzöld sáska	-	-
<i>Calliptamus barbarus</i>	Homoki olaszáska	védt.	5 000 Ft
<i>Calliptamus italicus</i>	Olaszáska	-	-
<i>Chorthippus brunneus</i>	Közönséges tarlóáska	-	-
<i>Chorthippus dichrous</i>	Válás rétiáska	-	-
<i>Chorthippus mollis</i>	Halk tarlóáska	-	-
<i>Conocephalus fuscus</i>	Kis kőfejűszöcske	-	-
<i>Docostaurus brevicollis</i>	Rövidnyakú sáska	-	-
<i>Euchorthippus decimus</i>	Rövidszárnyú rétiáska	-	-
<i>Manis religiosa</i>	Imádkozó sáska	védt.	5 000 Ft
<i>Oedipoda decora</i>	Szalagos sáska	-	-
<i>Oedipoda caerulea</i>	Kékszárnyú sáska	-	-

28

Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszt. érték
<i>Platycelis affinis</i>	Püposhasú réti szöcske	-	-
<i>Pteronemobius heydenii</i>	Mocsári töcsök	-	-
<i>Stenobothrus nigromaculatus</i>	Sztyeppéi sáska	-	-
<i>Tetrix bolivari</i>	Bolívar-tövishátú sáska	-	-
<i>Xya pfaendleri</i>	Pfaendler-ászáska	-	-

A területről kimutatott szöcske-, sáska- és töcsökfajok jól karakterizálják a homokpuszták egyenesszármű-faunáját. Kifejezetten jó természetességet jelez, hogy 3 védett faj jelenlétét is sikerült kimutatnunk (vastagon szedve). Közülük a sisakos sáska igazi különlegesség, Kárpát-medencei endemizmus.

Futóbogarak

A területen észlelt futóbogárfajok:

Tudományos név	Magyar név	Egyedszám	Védettség	Eszt. érték
<i>Calosoma auripunctatum</i>	aranyettyes bátrabló	1	védt.	5 000 Ft
<i>Calathus fuscipes</i>	sokpontos tarfutó	9	-	-
<i>Calathus melanocephalus</i>	vörösnakú tarfutó	1	-	-
<i>Calathus cinctus</i>	parlagi tarfutó	1	-	-

Az árvalányhajas gyepek futóbogár-faunája meglehetősen szegényes, mindössze négy faj tudunk kimutatni a területről, és ezek közül csupán egy védett. A befogott egyedek száma is azt jelzi, hogy homokpuszta gyepek futóbogarak nem minősülnek megfelelő indikátornak.

Lepkék

Az árvalányhajas gyepek listába vett lepkéállománya 256 fajt tartalmaz. A közösség mintegy 55%-a kifejezetten nyárfákkal tarkított homokpuszta vidékekre jellemző, de nem ritka faj, további 7% már kifejezetten ritka, míg 3 faj védelmet élvez. A többi faj széles körben elterjedt és közönségesnek számít.

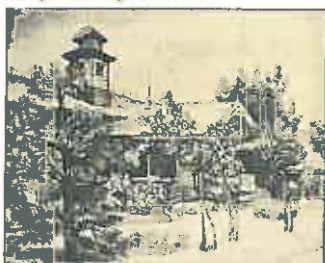
Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszt. érték
<i>Odonotophras dumetata</i>	csücskös sziklaeszelő	védt.	5 000 Ft
<i>Proserpinus proserpina</i>	törpészedő	védt.	50 000 Ft
<i>Vanessa atalanta</i>	Atalanta-lepke	védt.	5 000 Ft

29

Dunavarsányi feketefenyők

A volt központ területén található 4 db feketefenyő életkora 80-100 év lehet. A II. világháború előtt itt a Vészi-kúria állt, ahol a XX. század elejétől a magyar irodalmi élet sok neves szereplője megfordult. Egyik rendszeres vendég Ady Endre volt, akinek több verse is született ezen a helyszínen. A kúria tulajdonosa Vészi József, a Budapesti Napló alapítója és főszerkesztője volt. Lánya, Vészi Margit tehetséges festőművészként meg is öröklötte a kúriát, a kép címe: Falusi lak. Az előtérben a feketefenyők közül egy látható, a képen 8-10 éves lehet. Sajnos, a kép keletkezésének idejéig nem sikerült megállapítani, valamikor 1910-1930 között készült lehetett. A feketefenyők botanikai-termesztvédelmi értéket nem képviselnek, madarak főszelvényeként használhatják. A terület zavart, forgalmas, így ritkább, érzékenyebb fajok megtelepedése nem várható. A fák koruk, helyzetük és kultúrtörténeti jelentőségük miatt érdemelnek védelmet természeti emlékként.

8. kép: Vészi Margit: Falusi lak



9. kép: A Dunavarsányi feketefenyők Természeti Emlék mai környezetében

30

2.4. Táj- és kultúrtörténeti adottságok

A két természetvédelmi terület a Turjánvidék része. A jellegzetes táj mocsaras-nádas foltok, láprétek, mocsárrétek, száraz gyepek mozaikja. A nedves réteket kaszálják vagy marhával, lóval legeltetik, a száraz gyepeket inkább csak juhokkal legeltetik. A Dunavarsányi feketefenyők a hajdani Vészi-kúria kertjében álltak, a Vészi-kúria a XIX-XX. század fordulóján az akkori irodalmi élet egyik fontos színhelye volt.

2.5. Oktatás, kutatás

- 2000-ben a Magyar Madártani Egyesület Kétláb- és Hüllővédelmi Szakosztályának képviselői bejárták az árvalányhajas gyepek területét, számba vették legfontosabb értékeit.
- 2001 augusztusában a Duna-Ipoly Nemzeti Park szakemberei mindkét területet megtekintették, az árvalányhajas gyepeknél listát készítettek az észlelt növényfajokról.

2.6. Gazdálkodási jellemzők

2.6.1. Mezőgazdaság

A természetvédelmi területek közül egyre sincs aktuális gazdálkodásra vonatkozó szerződés. A gyepeket időnként kaszálják, az alkalmankénti megállapodással történik. A Dunavarsányi vizes élőhely területén a nyugati szélén egy kisebb részt legeltetnek, a keleti részen, a fűtőház közelében pedig időnként felszántanak egy részt, és gazdasági növényekkel (pl. kukorica) vetik be.

2.6.2. Erdőgazdálkodás

A területen üzemeltetett erdő nincs, és erdőgazdálkodás nem folyik.

2.6.3. Vadgazdálkodás

Mindkét természetvédelmi területen a Kisdunai Aranyfácán Természetvédelmi Vadászterület (http://www.kisdunaiaranyfacan.hu/) folytat vadgazdálkodást és vadászatot. A terület az Alföldre jellemző apróvadász terület, ahol vadászható az őz, mezei nyúl, fácán, tőkés réce, szarvas, őrvös galamb és balkáni gerle, valamint a róka mellett megjelenő aranyasak is.

2.6.4. Halászat, horgászat

Hivatatosan egyik területen sem működik horgászat. Horgászat nyomait viszont látni az árvalányhajas gyepek közötti kubikgyűrűnél.

2.6.5. Ökoturizmus, pihenés és idegenforgalom, természetvédelmi oktatás és bemutatás

A terület szabadon látogatható. Helyi civil szervezet, az Országos Kartbarátok Szövetségének Dunavarsányi Klubja, Környezet- és Természetvédelmi Csoportja és a Dunavarsányi Árpád Fejedelem Általános Iskola az árvalányhajas gyepek tanösvény szeretei létesíteni, ennek adminisztrációs munkái jelenleg zajlanak. A vizes élőhelyet gyakran látogatják madárrászók, természetfotósok.

31

2.6.6. Ipar, bányászat

Jelenleg ipari és bányászati tevékenység nem folyik egyik területen sem.
A Dunavarsányi árvalányhajas gyepterületén a keskeny, hosszú kavicsbányát korábbi kitermelés eredménye. A katonaság a közeli lak tanya építéséhez a södört innen bányászták ki. Mindkét terület 500 m-es védőzónáján belül aktív kavicsbányák működnek.

3. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI CÉLKITŰZÉSEK MEGHATÁROZÁSA

3.1. Természeti értékek, területek, tájak

A dunavarsányi védett területek a hajdani kiterjedt Turjánvidék megmaradt darabjai. A helyi jelentőségű természetvédelmi területek kijelölésének és kezelésének célja:

- Az erdeti élőhelytípusok maradványainak megőrzése, különös tekintettel a vizes, mocsári és a száraz homoki élőhelyekre.
- A területen található védett növény- és állatfajok állományainak fenntartása, életképességük javítása. Ezzel párhuzamosan az őzsfajok terjedésének megakadályozása.
- A természetvédelmi kezelés eszközeként felhasználva lehetőséget kell biztosítani a megfelelő módon végzett kaszálásra és/vagy a hagyományos külterjes állattartásra.
- A Dunavarsányi feketefenyők Természeti Emlék esetében a fenyőket és környezetüket meg kell kímélni.

3.2. Tervezési területhez kapcsolódó tevékenységek

- A természetvédelmi területek és a természeti emlékek fennmaradását aktív kezeléssel kell segíteni:
 - A természetvédelmi területek gyepei jó természetességi állapotúnak fenntartásukra a legeltetés és a kaszálás alkalmazható.
 - A cserjék és az inváziós növények állományait – szükség esetén – irtani, ritkítani kell.
- Az árvalányhajas gyepterületén oktatási, bemutatói célból tanösvény alakítható ki.
- A védett területeket károsító emberi tevékenységeket (pl. személtelakás, gyepekben való közlekedés, illegális föld-, kavics- v. homokkitermelés) vissza kell szorítani.

32

B) RÉSZLETES TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

4. RÉSZLETES TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

4.1. Természeti védelmi stratégiák

A védelem célja mindkét területen a természetközeli élőhelyek legalább mai állapotukban való megtartása, optimális esetben javítása. A „vizes élőhelyen” a nádas és mocsári élőhelyek, az „árvalányhajas gyepekben” pedig a száraz homoki és mocsári típusú gyepterületek megőrzése. A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- A Turjánvidékre jellemző élőhelyek fenntartása aktív kezeléssel:
 - A mocsárterek és száraz gyepek kaszálása és/vagy legeltetése;
 - Az őzönvények állományainak megfigyelése, szükség esetén visszaszorításuk;
 - A gyepek erdősültségének, túlzott cserjésedésének megakadályozása;
 - A nádas-mocsár és a spontán nyáras élőhelyek esetében nincs szükség beavatkozásra;
- Kiemelt védett fajok jelenlétének, állományainak monitorozása, szükség esetén fajvédelmi tennivalók meghatározása, végrehajtása;
- Az „árvalányhajas gyepek” önkormányzati tulajdonba és kezelésbe vétele;
- A művelési ág besorolások aktuális műveléshez igazítása;
- Az „árvalányhajas gyepek” területén tanösvény kialakítása oktatási-látogatói céllal.

4.2. Részletes kezelési előírások

Az ingatlanhatárok, a jelenleg észlelhető élőhelyek és a tulajdoni lapon szereplő művelési ág besorolások több helyen nem esnek egybe. A kezelési tervben a jelenlegi állapotnak megfelelő növényzeti típusok alapján adjuk meg a kezelési előírásokat. Hosszabb távon a tényleges területhasználát és a tulajdoni lapon lévő művelési ág besorolást össze kell hangolni. A kezelési előírások helyének egyértelművé tételét segíti a 6. térkép.

Kaszálások és kódjait

Gyepfenntartás – GY

A gyepek fenntartása kaszálással vagy legeltetéssel lehetséges, figyelembe véve a különböző életrőlúsi fajok igényeit.

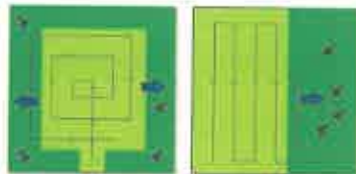
Legeltetés

Természetvédelmi szempontból legelő állatként a nedves réteken ló és szarvasmarha jöhet számításba, a magasabban fekvő, száraz homokterületeken pedig a juhval történő legeltetés a megfelelő. A legeltetés előnye, hogy a legelés hatása (növényanyag fogyasztás és taposás) nem egyenletes, így fenntartva az élőhely mikromozzaikosságát, emellett a gyepek állatvilága is kevésbé károsodik, mint gépi kaszálás esetén. Reálisnak a környéken rendelkezésre álló faj- és fajtaválaszték határozza meg a legelő állatok körét. A gyepek túllegetését kerülni kell, különösen a száraz gyepeknél.

Kaszálás

A legeltetéssel összehasonlítva a kaszálás – különösen, ha géppel történik és egyszerre nagy, összefüggő területeket érint – az élőhelyet homogenizálja, mert mindent (leveleket, erőfőlben levő magokat, különböző fejlettségű állatokat) egyszerre távolít el a területéről. A kaszálás (beleértve a szárzúzást is) mellett az, hogy a legelő állatok válogatnak, ezért megkímélik az elfasodó, száraz, rossz ízű vagy kifejezetten mérgező fajokat, melyek tömeges felzaporodása kedvezőtlen lenne. Kaszálással az erdők határának a gyepekre való fokozatos kitolódása is megakadályozható, valamint a gyepekben spontán felverődő fás növényzet is visszaszorítható. Relatív előnye még a kaszálásnak, hogy ha van a környéken alkalmas gépparkkal rendelkező gazdálkodó, a kaszálás könnyebben szervezhető, mint a legeltetés, utóbbinál nehezen oldható meg, hogy egy-egy időszak, vagy akár teljes év is kimaradjon, míg egy-egy őszi tisztító kaszálás elhagyása érdemi szervezést nem igényel.

- A kaszálás csak száraz, a gépek súlyát elbíró talajon történhet, a munka a talajfelszínre nem károsíthatja.
- Gépi kaszálás (és járulékos tevékenységei, pl. rendeződés, szállítás) csak napközben végezhető.
- A kaszálás időpontja az időjárás és a védendő fajok kímélése érdekében július 15-től szeptember végéig változhat. Törekedni kell arra, hogy a tervezési terület egyes gyepterületeken a kaszálás időben minél inkább elhúzódjék, szakaszosan történjen.
- Amennyiben a kaszálás során védett madár fészkelését észlelik a gyepekben, a munkát azonnal fel kell függeszteni, és értesíteni kell az Önkormányzatot.
- A kaszálás során legalább 5-10 centiméteres tartómagasságot kell hagyni.
- Az élőhelyek mozaikosságának fenntartásához, és ahhoz, hogy a kaszált területen élő állatfajok menedéket találhassanak, a kaszálást mozaikosan kell végezni, a területen mindig kell lenni 5-10% kaszátlan gyepterületnek. Ezek helyét évente változtatni kell.
- A levégett és megszáradt növényi anyagot a kaszálást követő 2-4 héten belül a területről le kell hordani.
- A kaszálón szemét, bálakötöző zsinór nem maradhat.
- A kaszálást természetkímélő, „kiszorító” kaszálási módszerrel kell végezni. A gép nem követhet olyan útvonalat, mely a kaszálendő területen spirálisan befelé tart. Az útvonalnak a menekülő állatokat kiszorítva, beltről kifelé vagy sávként váltakozó irányba kell haladnia. (2. ábra)

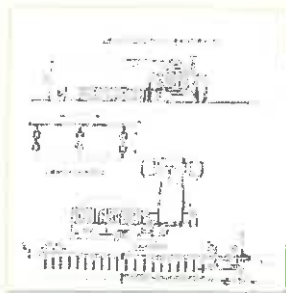


2. ábra: Természetkímélő, „kiszorító” kaszálási módszer (Forrás: <http://www.fertio-hansag.hu/gazdalkodoknak.html>)



6. térkép: A Dunavarsányi vizes élőhely hrss-határainak és aktuális élőhelynek ábrázolása (a hrss-ok határait fehér, az élőhelyek határait piros vonal jelzi)

- A kaszálás során láncfüggönyös vadriasztó (3. ábra) kell használni, hogy a gyepek állatvilága minél kevésbé károsodjon. A vadriasztóláncnak legalább olyan hosszúságúnak kell lennie, mint a kaszálást végző mezőgazdasági gép munkaszélessége. A láncfüzerek közötti távolság nem lehet nagyobb 8 cm-nél. A láncfüzerek talajfelszíntől mért távolsága ne haladja meg az 5 cm-t. Kaszálást lassan, 4-5 km/h sebességgel kell végezni.



3. ábra: Láncfüggönyös vadriasztó

(Forrás: <http://docplayer.hu/153422-A-hortobágyi-nemzeti-park-igazgatóság-nyilvánosság-kezelése-kezelési-terv-10-éves-művelési-terv-2017-2026-ig>)

[A traktorokra felszerelt láncfüggönyös vadriasztó a traktor elejére (a pótsúlyokra) szerelt vas tartószerkezet, melyről 5-8 cm-enként vasláncok lógnak. Ezek a traktor haladásakor szinte teljesen átfedik a növényzetet és mozgásukkal, valamint az összeverődöttükkel adott hanggal az állatokat elijeszítik, illetve az apróbb állatokat leverik a fűszálakról. Mivel a láncfüggöny mintegy 4,3 m-re halad a kasza előtt, a lassú haladás miatt a repülő tud feljőni állatoknak van idejük elmenekülni, vagy megriadásukat a gépkezelő észreveszi.]

[A Pro Vértess Kőszőlőművelési és Szőlőtermesztési Kutatóintézet vizsgálta az elmúlt években. Vizsgálataik alapján egyértelműen az ún. alternáló vagy vágókéses kaszák alkalmazása a legkedvezőbb természetvédelmi szempontból. Lényeges összefüggés tapasztalható a kasza szélessége és a kaszálás sebessége között. Gazdasági szempontból minél szélesebb a kasza és minél gyorsabban halad a traktor, annál hatékonyabb az eszköz. Természetvédelmi szempontból azonban éppen ellenkezőleg, a kisebb szélességű kasza és a lassú haladás a megfelelő. Ha pl. a traktor 4-6 km/h sebességgel halad kaszálás közben, akkor a vadriasztó lánc jelzése és a kasza odérkezése között mindössze 2-3 másodperc telik el, ami a legtöbb faj számára nem elegendő a meneküléshez. Egy 6 m széles kasza esetében a felriasztott állatoknak ennél jóval kevesebb idő áll rendelkezésükre, míg egy 2 m széles kasza esetében csak 1-2 méter. A felrepülő madaraknak talán még a szélesebb kasza esetében is van esélyük, de a növényzetben bujkáló egerek vagy a vadriasztó lánc által lesöpört egyeneszárnyúak

gyakorlatilag esélytelenek. Emiatt védett területeken 3 méternél szélesebb kaszák használata nem javasolt.]

Inváziós gyomfajok

A védett területeken egyelőre nem okoznak problémát az inváziós gyomfajok. Ez idővel változhat, így rendszeresen figyelni kell a gyep állapotát. Amennyiben szükséges, állományokat vissza kell szorítani. Ehhez általában elég a fertőzött területek évi 2-3 alkalommal történő kaszálása.

Fa- és cserjéirtás – FCs

A védett gyepekben, illetve a peremi területeken néhány százalékos fás borítás nem ellentétes a természetvédelmi célokkal, de meg kell akadályozni a nagymértékű, 25%-ot meghaladó becsesedést. A fászárú növényzet kiirtását vagy gyérítést mechanikai úton kell végezni, vegyszeres kezelésre csak akkor kerülhet sor, ha más módon nem biztosítható a cél elérése. A vegyszeres kezelést kizárólag képzett szakemberekkel lehet végezni.

– Fákat és cserjéket kivéni csak fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 1. között szabad.

Beavatkozás melléke – BM

Ez a „beavatkozás” típus azt jelenti, hogy az érintett területen lehet hagyni érvényesülni a természetes folyamatokat, a kezelési terv 10 év múlva esedékes felülvizsgálatát nincs szükség beavatkozásra.

A szántó művelési ágban lévő területeket felszántani tilos, ez igen jelentős hatást gyakorolna a terület élőhelyeire. A „vizes élőhely” egy részét 2017-ben felszántották, ezt a területet magára kell hagyni, a begyepesedésig a gyomokat rendszeres kaszálással kell visszaszorítani (az első 5 évben szükség és lehetőség szerint 2-3-szor, később elég egyszer).

Ez a típus a „vizes élőhely” nádasára és az ott lévő erdőre (a nyíras erdőre és az akácos sávra), valamint az „árvalányhajas gyep” kubitávarra vonatkozik. A „vizes élőhely” középkorú, idősebb, helyenként kiszáradt fűre is ez a „kezelési típus” vonatkozik, azzal a kitételrel, hogy amennyiben balesetveszély áll fenn, a kiszáradt fűk – zoológus átvizsgálása után – kivághatók. A nádas és a peremek többé-kevésbé kiszáradt fái kiváló madárfészkelőhelyek, sőt, denevérszállásnak is alkalmasak. Az „árvalányhajas gyep” kubitávarának meredek partja gyurgyalgagnak alkalmas fészkelőhely. 2017-ben egy pár fészkelit itt, várható a populáció növekedése, így a partfal feltételeit védelmet érdemel.

Általános előírások – ÁE

A védett területeken

vegyszer – szerves és egyéb műtréga, gyomirtó, peszticid stb. – használata és tárolása tilos!

– földmunkák, anyagkitermelés tilos!

– szemét, szét stb. lerakása tilos!

– depónia, tartózkodóhely létesítése tilos! Különös figyelemmel kell lenni az „árvalányhajas gyep” melletti új bányával határos részekre.

– égetés, tüzrakás tilos!

– bármilyen járművel a földutakon kívül közlekedni tilos! Ugyanígy a terepautózás és terepmotorozás sem megengedett.

Az „árvalányhajas gyep” mellett újonnan nyílt bánya megközelítése a gyep felől tilos, a bánya földhányásának tetején javasolt kerítést húzni a későbbi illegális terület-használat (pl. crossmotorozás) megakadályozására.

– A bánya védett gyep felé eső részét rendszeresen kaszálni kell a gyomosodás visszaszorítása érdekében.

– A géppel szomszédos bányában zajló tevékenységek nem érintik a védett területet.

– A gyepterületeket és a nádasat mechanikai módszerrel felhajtani, felszaggatni tilos!

– Mindegyik területen fontos a szegélyzónák megtartása, pl. gyep-erdő, gyep-cserjés, cserjés-erdő, nyílt víz-nádas.

– Gombák és gőggyevek gyűjtése csak a jegyző (illetékes természetvédelmi hatóság) engedélyével történhet.

– Vadászat a védett területeken csak a természetvédelmi érdekek figyelembe vételével történhet. A vadászat fő célja az állományrakítás, a túlszaporodás megakadályozása legyen, ne a trófeák gyűjtése. A „vizes élőhelyen” madarak vadászata (a nem védett fajoké is) tilos.

Dunavarsányi feketefenyők – FF

A négy feketefenyő egészségi állapotának időnkénti ellenőrzése és közvetlen környezetének tisztítása a szükséges rendszeres tevékenység. Ezen túl környezetünk „tisztán tartása” is fontos, az alattuk lévő terület rendszeres kaszálása a feljövő cserjéket, magoncokat nem engedi eluralkodni.

Minden hrsz. egy településhez, Dunavarsányhoz tartozik, így a táblázatban ezt külön nem tüntetjük fel.

Hrsz./ alrészlet	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonos, tulajdonosi csoport	Vagyongépesítés	Művelési ághoz kötött természetvédelmi kezelési előírás kódja
017/2	40,9398	kivett – honvédelmi célra felhasználásra nyilvánított terület	Magyar Állam	Honvédelmi Minisztérium	GY FCs BM ÁE
034/7	3,1904	szántó	Magyar Állam	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (Házszám: 034/7) (Székesfehérvár)	GY erdős rész: BM ÁE
034/25	21,5930	szántó	Dunavarsány Város Önkormányzata	Dunavarsány Város Önkormányzata	kaszáló: GY erdős rész: BM nádas rész: BM ÁE
096/3	-	-	DUPET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	DUPET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	FF

C) A TERVDOKUMENTÁCIÓ MELLÉKLETEI

5. TÉRKÉPEK

5.1. Lehatárolás topográfiai alaptérképen

1. térkép: Térképvázlat a helyi jelentőségű védett területek és a természeti emlékek elhelyezkedéséről: 1.1. a) fejezetnél

5.2. A tervezési területtel átfedő egyéb, az 1.1. e) pontnak megfelelő természetvédelmi rendeltetésű területek

2. térkép: Térképvázlat a helyi jelentőségű természetvédelmi területek és a Nemzeti Ökológiai Hálózat ökológiai folyosóinak viszonyáról: 1.1. e) fejezetnél

5.3. Művelési ág térkép



A térképen zöld színűek a szántó, narancssárga a kivett (honvédelmi célra feleslegessé nyilvánított terület) művelési ágú ingatlanok.

40

5.4. Tulajdonviszonyokat bemutató térkép



A térképen zöld színűek a Magyar Állam, sárga színűek Dunavarsány Város Önkormányzatának tulajdonában levő ingatlanok.

5.5. Élőhelytérkép

3. térkép: A Dunavarsányi vizes élőhely, Természetvédelmi Terület élőhelytérképe: 2.3.3. fejezetnél

4. térkép: A Dunavarsányi árvalányhajas gyepterület élőhelytérképe: 2.3.3. fejezetnél

5.6. Kiemelt védelmet, természetvédelmi kezelést igénylő, vagy egyéb szempontból kiemelt jelentőségű élettelen és élő természeti értékek elhelyezkedése

5. térkép: A védett növényfajok elhelyezkedése a Dunavarsányi árvalányhajas gyepterületen: 2.3.4. fejezet

6. térkép: A Dunavarsányi vizes élőhely hrsh-határainak és aktuális élőhelyeinek áttekintése (a hrsh-ok határát fehér, az élőhelyek határát piros vonal jelzi)

41

6. BOTANIKAI FELMÉRÉS

A „Dunavarsányi vizes élőhely” flóralistája (2016-2017.)

Tudományos név	Magyar név
<i>Acer campestre</i>	mezői juhar
<i>Achillea millefolium</i>	közszezáns cickasfű
<i>Agrastis stolonifera</i>	fehér tipp
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	törőlevelű parlagfű
<i>Anchusa officinalis</i>	orvosi astrácl
<i>Anthemis arvensis</i>	parlagi pipityér
<i>Anthriscus cerefolium</i>	szamos turbot; a
<i>Anthriscus sylvestris</i>	erdői turbot
<i>Arctium lappa</i>	közszezáns bojtorján
<i>Artemisia vulgaris</i>	fekete üröm
<i>Aster trachelium</i>	klávirágú őszirózsa
<i>Ballota nigra</i>	fekete pásztorc
<i>Bidens bipartita</i>	szűk fűkaszó
<i>Bolboschoenus maritimus</i>	zöldkő
<i>Bromus hordeaceus</i>	puha rozsa
<i>Bromus sterilis</i>	meddő rozsa
<i>Calamagrostis epigloea</i>	síkkanad
<i>Callistegia sepium</i>	sővényzsalak
<i>Camphorosma</i>	vaskender
<i>Cardaria draba</i>	őszelli zsáka
<i>Carex flacca</i>	rét sás
<i>Carex flacca</i>	deres sás
<i>Carex hirsuta</i>	borzas sás
<i>Carex otrabae</i>	berki sás
<i>Carex panicea</i>	muharás
<i>Celtis occidentalis</i>	nyugati oszafa
<i>Chelidonium majus</i>	vérhulló fecsketű
<i>Chenopodium album</i>	fehér libatop
<i>Cichorium intybus</i>	mezői kékag
<i>Cirsium sibiricum</i>	mezői szőlő
<i>Cirsium vulgare</i>	szőlő aszat
<i>Cirsium vulgare</i>	közszezáns aszat
<i>Composita canadensis</i>	betérfű
<i>Cornus sanguinea</i>	varaggyűrtöm
<i>Cotoneaster monogyna</i>	egybilécs (alagonya)
<i>Dactylis glomerata</i>	csomós ébű
<i>Daucus carota</i>	vadgyök
<i>Echinochloa crus-galli</i>	közszezáns kakastű

42

Tudományos név	Magyar név
<i>Eleocharis acicularis</i>	keskenylevelű ezüstfű
<i>Elymus repens</i>	közszezáns tarackbúza
<i>Epilobium hirsutum</i>	borzas szőlő
<i>Epilobium parviflorum</i>	klávirágú szőlő
<i>Eriogonum amum</i>	egynyári seprince
<i>Eryngium yuccifolium</i>	mezői liliom
<i>Eupatorium cannabinum</i>	szőlő
<i>Fallopia convolvulus</i>	szőlő
<i>Festuca pratensis</i>	rét csemeke
<i>Fragaria vesca</i>	kutyabenge
<i>Gallium aparine</i>	ragadós galaj
<i>Glaucium flavum</i>	lepkényfű
<i>Holcus lanatus</i>	olcsón
<i>Humulus lupulus</i>	felhő kő
<i>Lactuca scariola</i>	közszezáns saláta
<i>Ligustrum vulgare</i>	közszezáns fű
<i>Linum catharticum</i>	közszezáns gyűjtővályú
<i>Lolium perenne</i>	szőlő
<i>Lycopus europaeus</i>	víz perzsa
<i>Lysimachia vulgaris</i>	közszezáns lizinka
<i>Lythrum salicaria</i>	rét szőlő
<i>Malva sylvestris</i>	lakmárnyalacsa
<i>Mentha aquatica</i>	víz menta
<i>Oenothera biennis</i>	vörös bogfű
<i>Oenothera biennis</i>	parlagi ligetzi
<i>Phragmites australis</i>	nád
<i>Plantago major</i>	nagy őtű
<i>Poa pratensis</i>	rét perzsa
<i>Populus x canadensis</i>	szőlő nyár
<i>Pulsatilla nuttalliana</i>	rét bogfű
<i>Ranunculus repens</i>	közszezáns boglárka
<i>Ranunculus acris</i>	buborcs boglárka
<i>Ranunculus acris</i>	vajvár
<i>Robinia pseudo-acacia</i>	fehér akác
<i>Rubus caesius</i>	hamvas szeder
<i>Salix alba</i>	fehér fű
<i>Salix alba</i>	hamvas fű
<i>Schizanthus luteus</i>	fekete bodza
<i>Scirpus palustris</i>	közszezáns
<i>Senecio jacobaea</i>	szőlő
<i>Senecio jacobaea</i>	szőlő

43

7. ZOOLÓGIAI FELMÉRÉS

A lepkék faunájának felmérése részletes adatai

Rövidítések: J: az élőhely típusa jellemző, nem ritka faj
R: az élőhely típusa jellemző, ritka faj
V: védett faj

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
BAGOLYLEPKÉK		
<i>Euclyptus</i>	lóhere nappalibagoly	J
<i>Elaphria venusta</i>	cifra éjszakai bagoly	J
<i>Euxoa</i>	északi apróbagoly	J
<i>Protoparce pygmaea</i>	féhérsávos apróbagoly	J
<i>Emmelia rabealis</i>	zabragoly	J
<i>Autographa gamma</i>	gamabagoly	J
<i>Agrotis exanthematica</i>	felkúlófejű bagoly	J
<i>Tyta lucasae</i>	iskola nappalibagoly	J
<i>Mythimna albipuncta</i>	féhértücskös éjszakai bagoly	J
<i>Mythimna turca</i>	félszürkés bagoly	J
<i>Euxoa venusta</i>	lápibagoly	J
<i>Trachea atriplex</i>	nyári éjszakai bagoly	J
<i>Xestia c-nigrum</i>	c-betűs éjszakai bagoly	J
<i>Rivula sericealis</i>	sárga apróbagoly	J
<i>Lasiophanes flexilis</i>	csipkés zuzmóbagoly	J
<i>Ochropleura plagiata</i>	féhérsávos éjszakai bagoly	J
<i>Athetys leucophaea</i>	fényes szárnyú éjszakai bagoly	J
<i>Caradrina morosus</i>	szürkés bagoly	J
<i>Stilpnotis albicollis</i>	szürkés kerti bagoly	J
<i>Hadena illana</i>	hagyományos éjszakai bagoly	R
<i>Apamea sordida</i>	barázdás éjszakai bagoly	J
<i>Heliothis virescens</i>	mákos éjszakai bagoly	J
<i>Hadena lunata</i>	sárga éjszakai bagoly	J
<i>Syngrapha albomaculata</i>	halvány éjszakai bagoly	J
<i>Manestra thalassina</i>	boroly éjszakai bagoly	J
<i>Pachetra zingitigera</i>	nagy éjszakai bagoly	J
<i>Macronoctua cribratella</i>	csonkolt karsz éjszakai bagoly	J
<i>Apotele ruficollis</i>	sötét éjszakai bagoly	J
<i>Hodotrichia plebeja</i>	hódos kerti bagoly	J
<i>Euplexia benes</i>	szeder bagoly	J
<i>Locustotia olivacea</i>	sárga éjszakai bagoly	J
<i>Apotele megacephala</i>	nagyfejű bagoly	J
<i>Hamearis xanthopan</i>	rekettye bagoly	J
<i>Abraxis triplicata</i>	röszkötű csillag bagoly	J

48

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
<i>Cucullia umbonata</i>	közönséges csuklyás bagoly	J
<i>Dipterygia strabuscula</i>	szurokban bagoly	J
<i>Mythimna pallens</i>	sápadt éjszakai bagoly	J
<i>Eublemma purpurina</i>	közönséges éjszakai bagoly	J
<i>Agrotis segetis</i>	vetési bagoly	J
<i>Hadena serena</i>	paraj bagoly	J
<i>Barabara hirsuta</i>	képosz bagoly	J
<i>Oligia latronum</i>	fékettő dudabagoly	J
<i>Helicoverpa armigera</i>	gyepotok bagoly	J
<i>Agrotis vestigiata</i>	ősi földibagoly	J
<i>Spodoptera exiguus</i>	keleti vándorbagoly	R
<i>Diastera trifolii</i>	lőheré bagoly	J
<i>Noctu comae</i>	kis sárga éjszakai bagoly	J
<i>Noctu janitina</i>	terka sárga éjszakai bagoly	J
<i>Macdonoughia confusa</i>	cseppfoltú éjszakai bagoly	J
<i>Phlegon melleus</i>	zöldes csipkés bagoly	J
<i>Nyctalis asiatica</i>	nyári apróbagoly	J
<i>Earias vernana</i>	nyári éjszakai bagoly	J
<i>Chorodes extrema</i>	csonkolt lápi bagoly	J
<i>Syngrapha nervosa</i>	pusztai lándorbagoly	R
<i>Noctu pronuba</i>	nagy sárga éjszakai bagoly	J
<i>Auchmis deterosa</i>	sötétbőrös éjszakai bagoly	J
<i>Oligia bicoloris</i>	két színű dudabagoly	J
<i>Mythimna lullum</i>	l-betűs éjszakai bagoly	J
<i>Mythimna v. tellina</i>	sárga éjszakai bagoly	J
<i>Tephophila matura</i>	félszürkés bagoly	J
<i>Eptis irregularis</i>	homoki éjszakai bagoly	J
<i>Dysgonia elgria</i>	ibolya barna vándorbagoly	R
<i>Proclitus stolidus</i>	barnasávos vándorbagoly	R
<i>Agrotis crassa</i>	félszürkés éjszakai bagoly	J
<i>Canocala puerpera</i>	nyári éjszakai bagoly	J
<i>Lycerina testacea</i>	szürkés éjszakai bagoly	J
<i>Canocala elocata</i>	közönséges éjszakai bagoly	J
<i>Euxoa obeliscus</i>	csúsz bagoly	J
<i>Calania t. densa</i>	zöld éjszakai bagoly	J
<i>Mythimna ferruginea</i>	rozsdás éjszakai bagoly	J
<i>Hoplotricha alutina</i>	zabarna selymes bagoly	J
<i>Hadena compia</i>	félszürkés éjszakai bagoly	J
ARASZOLÓK		
<i>Ascuta selenaria</i>	holdfoltos farasza	J
<i>Comptosia ocellata</i>	sötét farasza	J

49

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
<i>Cataglyphis ruficornis</i>	hullárványos szürkés szőlő	J
<i>Euxoa venusta</i>	északi-turkán szőlő	J
<i>Chloris chloris</i>	barnasávos éjszakai szőlő	J
<i>Thanaos comae</i>	piros csúszka szőlő	J
<i>Campogramma bifasciata</i>	kétvonalas sávos szőlő	J
<i>Semiothisa alternata</i>	közönséges szürkés szőlő	J
<i>Peribatodes rhomboidalis</i>	éksávos farasza	J
<i>Scopula nigropunctata</i>	féhértücskös szőlő	J
<i>Scopula flaccidaria</i>	alacsony sávos szőlő	R
<i>Synopsis sociaria</i>	ősi szőlő	J
<i>Pseudopanthera macularia</i>	piros csúszka szőlő	J
<i>Scopula immanata</i>	réti sávos szőlő	J
<i>Xanthorhoe ferruginea</i>	keri turkán szőlő	J
<i>Costaconvexa polygramma</i>	sötétvörös szőlő	J
<i>Parusys berberis</i>	sárga szőlő	J
<i>Chloris glaucaria</i>	barnasávos szőlő	J
<i>Emmeia alutaria</i>	barna réti szőlő	J
<i>Euxoa venusta</i>	félszürkés szőlő	R
<i>Tephrosia murina</i>	szürkés lucerna szőlő	J
<i>Scopula virgata</i>	vesszős sávos szőlő	J
<i>Odontographa dumetorum</i>	csúszka szőlő	V
<i>Narraga fasciolaria</i>	homoki turkán szőlő	J
<i>Euxoa venusta</i>	ősi szőlő	J
<i>Chloris chloris</i>	féhértücskös szőlő	J
<i>Crocallis olivaria</i>	sárga sávos szőlő	J
<i>Chloris chloris</i>	ősi réti szőlő	J
<i>Tephrosia murina</i>	sárga lucerna szőlő	J
<i>Pelurga comata</i>	nagy turkán szőlő	J
<i>Arctia erythraea</i>	lőheré szőlő	J
<i>Eupithecia centaureata</i>	búzavirág-törpe szőlő	J
<i>Minotaurina</i>	kerti szőlő	J
<i>Ligdia obsoleta</i>	barna levél szőlő	J
<i>Stenobothrus</i>	mozdori piros szőlő	J
SZENDÉREK		
<i>Delilephila porcellus</i>	piros szender	J
<i>Delilephila porcellus</i>	sötét szender	J
<i>Prasoplinus prasoplinus</i>	törpe szender	V
<i>Hyles euphorbiae</i>	kutyatejszender	J
<i>Sphinx ligata</i>	ősi szender	J
<i>Hylesia phaeus</i>	fényes szender	J

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
<i>Habrobracon pygmaeus</i>	féhértücskös pihászó	J
<i>Phaenocarpa tremula</i>	nyári-púposz	J
<i>Chloris chloris</i>	ősi szőlő	J
<i>Glaphysa eremata</i>	körme púposz	J
<i>Pterostoma palpinum</i>	csúsz púposz	J
<i>Spilostoma urticae</i>	hószínű medvelepke	R
<i>Nola cristatula</i>	törpe pamacsos szőlő	R
<i>Hoplitis milvina</i>	pergament púposz	R
<i>Cerura bifida</i>	kis púposz	J
<i>Serica ruscica</i>	sárga szőlő	J
<i>Diachasma aurum</i>	vörösbőrű medvelepke	J
<i>Lasiocampa trifolii</i>	lőheré szőlő	J
<i>Phragmatobia fuliginosa</i>	füstös medvelepke	J
<i>Citrus glaucaria</i>	ősi szőlő	J
<i>Polonia obeliscus</i>	lapi szőlő	J
<i>Chloris chloris</i>	ősi szőlő	J
<i>Notodonta zizania</i>	zuzmós szőlő	J
<i>Lithosia quadra</i>	nagyfejű zuzmós szőlő	J
<i>Nola aurigula</i>	barnasávos pamacsos szőlő	J
NAPPALI LEPKÉK		
<i>Mariola furcata</i>	nagy ősi szemlepkék	J
<i>Phlegon melleus</i>	csúsz boglárka lepkék	J
<i>Pararge aegeria</i>	vörös szemlepkék	J
<i>Comanympha iphita</i>	közönséges szemlepkék	J
<i>Comanympha pamphilus</i>	kis szemlepkék	J
SODRÓMOLYOK		
<i>Agrotis segetis</i>	barnasávos szőlő	J
<i>Agrotis segetis</i>	paraj sodrómoly	J
<i>Pandemia hibernica</i>	májzinó sodrómoly	J
<i>Pandemia dactylota</i>	mocsári sodrómoly	J
<i>Cydia pomonella</i>	almamoly	J
<i>Cochylis hybridella</i>	kerti gyökér-fűmoly	J
<i>Grapholita scutellana</i>	réti tikrósmoly	J
<i>Eudonia oblongana</i>	hékli tikrósmoly	J
<i>Cleptis strigata</i>	aranyos sodrómoly	J
<i>Cochylis strigata</i>	ősi szőlő	J
<i>Argyrotaenia litorea</i>	ékes sodrómoly	J
<i>Cochylis postaranea</i>	azsárvirág moly	J
<i>Epiblema foenella</i>	kampós fűmoly	J
<i>Phalaena pernitans</i>	lapi fűmoly	R
<i>Palaemonia decolorana</i>	ősi tikrósmoly	J

50

51

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
<i>Cnephala communis</i>	kőbűszeges sodrófolyó	J
<i>Cnephala incertana</i>	márványos sodrófolyó	J
<i>Agapeta himana</i>	kőbűszeges sárgafolyó	J
<i>Notocelia rufusana</i>	galagonya-tükrőfolyó	J
<i>Hedya nitidana</i>	egy sodró tükrőfolyó	J
<i>Hedya saccata</i>	felhártyás tükrőfolyó	J
<i>Aphelia pokana</i>	sárga sodrófolyó	J
<i>Eucosma rana</i>	asztrivirág-tükrőfolyó	J
<i>Celypha flavipalpus</i>	ősborgó tükrőfolyó	J
<i>Orthotarsus undulana</i>	csalánodró tükrőfolyó	J
<i>Gypsonoma casabana</i>	barbárágó tükrőfolyó	J
<i>Neosphaeraptera nubilana</i>	felhős sodrófolyó	J
<i>Falsenuncaria ruficollana</i>	mezei fűfolyó	J
<i>Pharis stibana</i>	sárgavilágos tükrőfolyó	R
TÜZMOLYOK		
<i>Agriphila hirsuta</i>	g. ázsos fügyőfolyó	J
<i>Agriphila saccata</i>	fakó fügyőfolyó	J
<i>Caricaria ligulata</i>	villámintás fügyőfolyó	R
<i>Pyralis perveralis</i>	pustai fűfolyó	R
<i>Homophila noctuella</i>	kőbűszeges vándorfolyó	J
<i>Alucita grammoclypea</i>	erdőszeg-székelyfolyó	J
<i>Hypopygia costalis</i>	székelyfolyó	J
<i>Ostrinia nubilalis</i>	kukoricafolyó	J
<i>Pleuroptera ruralis</i>	csalánodró tüfolyó	J
<i>Onocera semirubella</i>	luccsalfolyó	J
<i>Pyrausta nigrilinea</i>	kőbűszeges fűfolyó	J
<i>Pyrausta nigrilinea</i>	pompás fűfolyó	J
<i>Seligeria spadicella</i>	kékfűfűfűfolyó	J
<i>Endotricha flammealis</i>	székelyfűfűfolyó	J
<i>Agriphila tolli</i>	karsztos fűfűfolyó	J
<i>Cydolima perspicillata</i>	pusztai fűfűfolyó	J
<i>Pediasia luteella</i>	székelyfűfűfolyó	J
<i>Trachoptera cristata</i>	bokorfüfűfűfolyó	J
<i>Dolichoptera punctata</i>	székelyfűfűfolyó	J
<i>Perisphincta rubiginosa</i>	rozsdafűfűfűfolyó	J
<i>Nyctegreta ochroleuca</i>	székelyfűfűfolyó	J
<i>Platylabus alpinella</i>	mozdályos fűfűfolyó	J
<i>Agriphila inquinatella</i>	kőbűszeges fűfűfolyó	J
<i>Catoptria fuscata</i>	hálós fűfűfolyó	J
<i>Eukrotopia rosella</i>	rozsdafűfűfűfolyó	J
<i>Cynaeda dentata</i>	gyakoró fűfűfolyó	J

52

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
<i>Enallagma punctellum</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Metastasis ophiola</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Catoptria picea</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Evergetia eximilis</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Udea ferrugalis</i>	rozsdafűfűfűfolyó	J
<i>Melipotis zelleri</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Parusica virens</i>	képzőfűfűfűfolyó	R
<i>Chorizanthe compositella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Paracorsia repandula</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Emmelina monodactyla</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Agrotis adactyla</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Stictopha verticalis</i>	villámintás fűfűfolyó	J
<i>Platylabus cerulea</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Pyrausta daurica</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Paracorsia stratiotata</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Dicranura virens</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Homocidus zinnellus</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Perisphincta verbascalis</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Evergetia frumentalis</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Acipitula pentadactyla</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Homocidus zinnellus</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Litella zinnellus</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Emmelina argentea</i>	képzőfűfűfűfolyó	J
<i>Sclerocampa aculeata</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Loxostege cinctella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Fenestella ornata</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Thysanotus chrysanthella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Perisphincta lanceata</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Perisphincta coronata</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Crambus pascuella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Crambus pascuella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
EGYÉB MOLYOK		
<i>Elachista asperella</i>	székelyfűfűfűfolyó	R
<i>Brachmia dimidiata</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Polia solutella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Phalaena xylophaga</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Colophora ditella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Pyrodesia argyrea</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Pleuroptera rosella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Metastasis laticella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Monophanes monochella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J

53

Tudományos név	Magyar név	Előfordulás
<i>Crambus xylophaga</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Agonopterix alstroemeriana</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Choreutis mylerrana</i>	pompás fűfűfolyó	R
<i>Dialechia imperialis</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Neurothraupis asperella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Eteobola nympha</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Bryotropha affinis</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Teleopsis affinis</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Tridactyla xylophaga</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Nothria verbascella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Oecocrocia curvifolia</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Gnortyia ocellatella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Pyrodesia argyrea</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Ephialtes imatella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Colophora plicicornis</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Colophora chryseella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Elachista xylophaga</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Pyrodesia argyrea</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Blastobasis leucophaea</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Argyrotaenia nictitella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Elachista xylophaga</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Crassa unitella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Chrysanthia drucella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J
<i>Scythropia crataegella</i>	székelyfűfűfűfolyó	J

54

TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

Dunavarsány város helyi jelentőségű természetvédelmi területeire:
Dunavarsányi árvalányhajas gyepek
Dunavarsányi vizes élőhely
és a
Dunavarsányi feketefenyő Természeti Emlék

A terv időtartama: 2017-2027.

Készítette a BOTANIKUS Bt.
Seregélyessé Csomós Ágnes,
az
L-Team Bt.
dr. Hahn István
és
dr. Kovács Tibor

Velence, 2017. június

BOTANIKUS Természeti Védelmi Tervező és Szolgáltató Bt. Készítette
2481 Velence, Tünde utca 5, Tel.: 06-22-470-402, 06-30-464-7572, E-mail: csomos.agnes@gmail.hu

55

1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITÜZÉSEK

- 1.1. Az eredeti, a Turjánvidékre jellemző élőhelytípusok maradványainak – a vizes élőhelyek és a homokbuckák – megőrzése, természetességi állapotuk javítása.
- 1.2. A védett területeken megtalálható védett és fokozottan védett, továbbá közérdegi jelentőségű fajok védelme, élőhelyeik megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra és élőhelyekre:
homoki árvalányhaj (*Stipa boryathenica*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*), kormos csát (*Schoenus nigricans*), sisakos sáska (*Acrida hungarica*), dunai tarajosgöte (*Triturus doborogus*), homoki gyík (*Podarcis taurica*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), gyurgyalag (*Merops apiaster*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), változatos madár- és lepkefauna.
- 1.3. A területen élő, fészkelő, megpihenő és táplálkozó madarak életfeltételeinek biztosítása.
- 1.4. A természetvédelmi kezelés eszközeként felhasználva lehetőséget kell biztosítani a megfelelő módon végzett kaszálásra és a hagyományos külterjes állattartásra.
- 1.5. A Dunavarsányi feketefenyők Természeti Emlék gondozása, megőrzése.

2. TERMÉSZETVÉDELMI STRATÉGIÁK

- 2.1. A terület- és földhasználatot, a művelési ág besorolást a természetvédelem érdekeinek megfelelően kell szabályozni.
- 2.2. A természetközeli gyepek fenntartása aktív kezeléssel lehetséges, ami természetbarát kaszálás és legeltetés. Biztosítani kell a védett növényfajok magképzési lehetőségét a kaszált gyepekben.
- 2.3. A gyepterületek megőrzéséhez meg kell gátolni a spontán cserjésedést és erdőstülést, az inváziós növényfajok terjedését.
- 2.4. A vizes élőhelyek zavartalanágának biztosítása.

3. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK ÉS TILALMAK

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

Élőhelyek kezelése, fenntartása

- A területen hagyományos, extenzív gazdálkodást – legeltetést, kaszálást – kell folytatni a gyepek fenntartása érdekében.
- A kaszálás június 15. után lehetséges a védett orchidea-fajok természetközeli biosztitútusának biztosítása és a talajon költő madarak védelme érdekében.
- A 034/25 hrsz-on lévő spontán kialakult erdő és nádas állományok esetében jelenleg nincs szükség természetvédelmi célú beavatkozásra.
- A gyepek és a nádas területek égetése tilos.

56

Fajok védelme

- A gyepek kezelésekor figyelembe kell venni az ott élő növény- és állatfajok tulajdonságait, eltérő természetes életciklusait (pl. költés, termésképzés).
- Fák és cserjék kivágása csak vegetációs és fészkelési időn kívül történhet, augusztus 15. és március 1. között.
- A gyurgyalag védelme érdekében a kubikó meredek partfalait kímélni kell.

Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A négy feketefenyő egészségi állapotát növényvédelmi szakember szűkség esetén vizsgálja meg.

Látogatás

- A természetvédelmi területek szabadon látogathatók.
- Az utakon kívül gépjárművel közlekedni tilos. A terepmotorozás, terepautózás nem megengedett.

Oktatás és bemutatás

- Az önkormányzat támogatja a helyi civil szervezetek és az általános iskola törekvését, az árvalányhajás gyeppen a tanösvény kialakítását.

Terület- és földhasználat

- A védett területeken a művelési ágak megváltoztatásakor figyelembe kell venni a természetvédelem érdekeit.
- A területen hulladék lerakása tilos, depóniák létesítése még időlegesen sem megengedett.
- Nyílt, felszíni bányászat a területeken nem nyitható.
- Az „árvalányhajás gyepek” kubiktavának partfalát érintetlenül kell hagyni a gyurgyalagok fészkelőhelyének biztosítása érdekében.
- A környező aktív és rekreációs célú bányák megközelítő útvonala a védett területeket kerülje el.
- Vadászat a területeken csak állománygyérítési, állományfenntartási célból folyhat. A „vizes élőhelyen” a madarak vadászata tilos.
- A területen etetők, szórók, szók elhelyezése, vadtenyésztés, vadkibocsátás és zárttéri vadtartás, valamint vadföld létesítése, művelése tilos.
- A vizekben (vizes élőhely, árvalányhajás gyepek kubiktava) horgászni tilos.

Természetvédelmi infrastruktúra

- A védett területeket és a természeti emléket táblákkal ki kell jelölni.

3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

Jelenleg a területeken a tényleges terület-használat, ill. természeti állapot és a művelési ág besorolása nincs összhangban. Kezdeményezni kell a művelési ág megváltoztatását oly módon, hogy az a természetvédelmi célállapot elérését tegye lehetővé.

57

Szántó művelési águ területek kezelése

- Jelenleg egyik szántó művelési ághoz tartozó ingatlan sem tényleges szántóföld. A mocsár a 034/25 hrsz-ú területen található, de keleti, szárazabb részét időnként szántóként művelik. Természetvédelmi szempontból kedvezőbb lenne a gyepterületként való hasznosítás.
- A „szántó” művelési águ területek azon a részét, ahol ténylegesen gyepek van, gyepeként kell művelni a következők szerint:
 - A gyepek legeltetése extenzív módon történhet, a nedves részeket marhával, lóval (0,8-1,6 szamosállat/ha), a szárazabb gyepeket juhval (0,4-0,8 szamosállat/ha) lehet legeltetni.
 - A nem legeltetett gyepeket évente legalább egyszer le kell kaszálni. Az első kaszálás időpontja az időjárásnak megfelelően változhat, legkorábbi időpontja június 15. A levágott növényi anyagot a kaszálást követő 2-4 héten belül a területről el kell hordani. A kaszálást természetbarát módon és eszközökkel kell végezni.
 - A kaszálásokat az állatfajok és az ősszel virágzó növények védelme érdekében évente változó helyeken, 5-10%-nyi területeket meghagyva, sávosan vagy mozaikosan kell elvégezni.
 - A gyepek égetése tilos.
 - Tilos a gyepek feltüvelése, lazítása, műtrágyázása, szántása.

A „szántó” művelési águ területek azon a részét, ahol ténylegesen nádas van:

- A nádas részekben beavatkozásra nincs szükség, a természetes folyamatokat hagyni kell érvényesülni.

A „szántó” művelési águ területek azon a részét, ahol ténylegesen fás növényzet van:

- A 034/25 hrsz-ú terület északnyugati részén spontán felverődött, időnként vízállással nyírtas van. Itt beavatkozásra nincs szükség, a természetes folyamatokat hagyni kell érvényesülni.

Gyep (rét és legelő) művelési águ területek kezelése

Jelenleg nincs gyep művelési águ terület, de tényleges gyepek vannak, művelési ág szerinti besorolásuk részben szántó, részben kivett, kezelésüket lásd ott.

Művelés alól kivett területek kezelése

- Ezen művelési águ területeknek azon részén, ahol ténylegesen gyep van, a gyepekre vonatkozó előírások érvényesek a szántó művelési ág előírásainál.
- Az „árvalányhajás gyepek” területén lévő kubikó zavartalanágát, tisztaságát biztosítani kell.

58



Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
2509 Esztergom, Strázsa-hegy ☒ 1525 Budapest, Pf. 86.
Ügyfélfogadás: 1121 Budapest, Költő utca 21.
Tel.: 1/391-4610 Fax: 1/200-1168
E-mail: dinpi@dinpi.hu www.dinpi.hu
KÉR azonosító: DIP, KRID: 711100335

*Kérjük, válaszában hivatkozzon
ügyiratszámunkra és ügyintézőnkre!*

Ü.sz.: 2722/3/2017.
Ü.int.: dr. Hegyi Zoltán
Tárgy: Tájékoztatás Dunavarsány Város
Önkormányzatának természetvédelmi kezelési terv
készítésével kapcsolatban
Melléklet:

Gergőné Varga Tünde
polgármester

Dunavarsány Város Önkormányzatának Polgármestere
2336 Dunavarsány Kossuth Lajos utca 18.

Tisztelt Polgármester Asszony!

Igazgatóságunkra érkezett megkeresésük, melyben megküldik Dunavarsány Város területén lévő helyi jelentőségű védett területeinek természetvédelmi kezelési terv munkaanyagát véleményezésre.

Az átanulmányozott anyagról véleményünk a következő:

- A 6. oldalon, ahol a tervezési területen illetékes természetvédelmi hatóság nevesítve van, tévedésből a Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya szerepel. A helyes megjelölés a Város Jegyzője kell legyen. A későbbiekben, a jogszabályi hivatkozásban már helyesen szerepel a jegyző, mint természetvédelmi hatóság.
- Az utolsó oldal, utolsó bekezdésének kezdő betűje : M lemaradt az anyagból. „Művelés alól kivett területek”
- Néhány fajcsoport vizsgálata (halak, denevérek) szükséges lenne az elkövetkező években. Ezt a hiányosságot a kezelési terv anyaga is említi.
- Összességében egy kiemelkedő pontosságú, részletes, helyes alapokra felépített, használható és tényszerű, természetvédelmi kezelési javaslatokat tartalmazó kezelési tervet olvashattunk át. A terv átfogó. Említi a tájtörténeti, múltbeli különlegességeket és a jövőbeli hasznosítási lehetőségeket, a környéken lévő veszélyeztető tényezőket is. Segítségével, reméljük, hosszú távon fenntarthatók majd a Város helyi jelentőségű védett területei. A területeken található természeti értékeket feltehetőleg nemcsak megőrizni, de esetleg gyarapítani is lehetősége lesz majd az Önkormányzatnak.

A természeti értékeink megőrzéséért tett eddigi erőfeszítéseiket köszönjük, a jövőbeli munkákhoz pedig sok sikert kívánunk!

Budapest, 2017. december 07.

Üdvözlettel:

Füri András igazgató
megbízásából

dr. Kézdy Pál
szakmai igazgatóhelyettes



Kapják:

1. Címzett: titkarsag@dunavarsany.hu
2. Domahidi Lajos beruhazas@dunavarsany.hu
3. Irattár

Domahidi Lajos
műszaki ügyintéző
részére

Ikt. sz.: NFA-018906/002/2017.
Ügyintéző: Pető Edina
Kiadva: 1 pld (Címzett)

Dunavarsány Város Polgármesteri Hivatal
Beruházás és Műszaki Osztály

2336 Dunavarsány
Kossuth Lajos u. 18.

Tárgy: Dunavarsány területének természetvédelmi kezelési terve (2017-2027)

Tisztelt Domahidi Lajos!

A Nemzeti Földalapkezelő Szervezethez (továbbiakban: NFA) küldött kérelmével kapcsolatban, a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (Nfa tv.) 3. § (1) bekezdésében foglaltak alapján, amely szerint a Nemzeti Földalap felett a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket az agrárpolitikáért felelős miniszter az NFA útján gyakorolja, az alábbiakról tájékoztatom.

Dunavarsány Város Polgármesteri Hivatalának Beruházás és Műszaki Osztálya által benyújtott *„Természetvédelmi kezelési terv, Dunavarsány város helyi jelentőségű természetvédelmi területeire: Dunavarsányi árvalányhajas gyep, Dunavarsányi vizes élőhely és a Dunavarsányi feketefenyőök Természeti Emlék”* nevű tervdokumentációval érintett területek Dunavarsány 017/2, Dunavarsány 034/7, Dunavarsány 034/25, Dunavarsány 096/3 hrsz.-ú ingatlanok.

Dunavarsány Város Önkormányzata és Képviselőtestülete felelős a természetvédelmi kezelésért. Az Önkormányzat Képviselő testületének 6/2011. (II. 9.) rendeletének 3 §-a szerint:

„(1) A természeti értékek megóvásáról, őrzéséről, fenntartásáról, bemutatásáról, esetleges helyreállításáról (összefoglalóan természetvédelmi kezeléséről) a Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság véleményének kikérése után – a polgármester javaslata alapján – a Képviselőtestület rendelkezik.”

A közhiteles ingatlan-nyilvántartási adatok alapján a **Dunavarsány 017/2, Dunavarsány 034/7** helyrajzi számú ingatlanok 1/1 tulajdoni hányaddal a Magyar Állam tulajdonába tartozó földrészletek. Dunavarsány 034/7 hrsz.-ú terület az Nfatv. 3. § (3) bekezdése alapján az NFA tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó földrészlet, amely Száger István haszonbérletében van. Dunavarsány 017/2 hrsz.-ú terület vagyongazdálkodója a Honvédelmi Minisztérium.

Fentiek alapján az érintett területekről úgy döntött, hogy természetvédelmi területté, emlékké kívánja nyilvánítani, annak természetvédelmi kezelését tervezi. Rendeltetése és célja a környékre jellemző homoki növényzet maradványának védelme, az egykori Turjánvidék nedves élőhelyeinek megőrzése, továbbá a nádas és a mocsári élőhelyek megóvása,

fenntartása, ill. a Dunavarsányi feketefenyők természeti emlékké nyilvánítása kultúrtörténeti emlék megőrzésének segítése.

Szervezetünk a kérelemben foglaltakat megvizsgálta és megállapította, hogy a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.) részletesen szabályozza a védetté nyilvánítás folyamatát, melyet az eljárást indítónak figyelembe kell venni és e szerint megtenni a szükséges intézkedéseket.

Fentiekre tekintettel Szervezetünk elvi akadályt nem lát a védetté nyilvánítási eljárással kapcsolatban, tekintettel arra, hogy a Tvt. leírja, hogy a tulajdonos, vagyongazdálkodó, használó tűrni köteles a védetté nyilvánítást és az abból fakadó szabályok betartására is kötelezett.

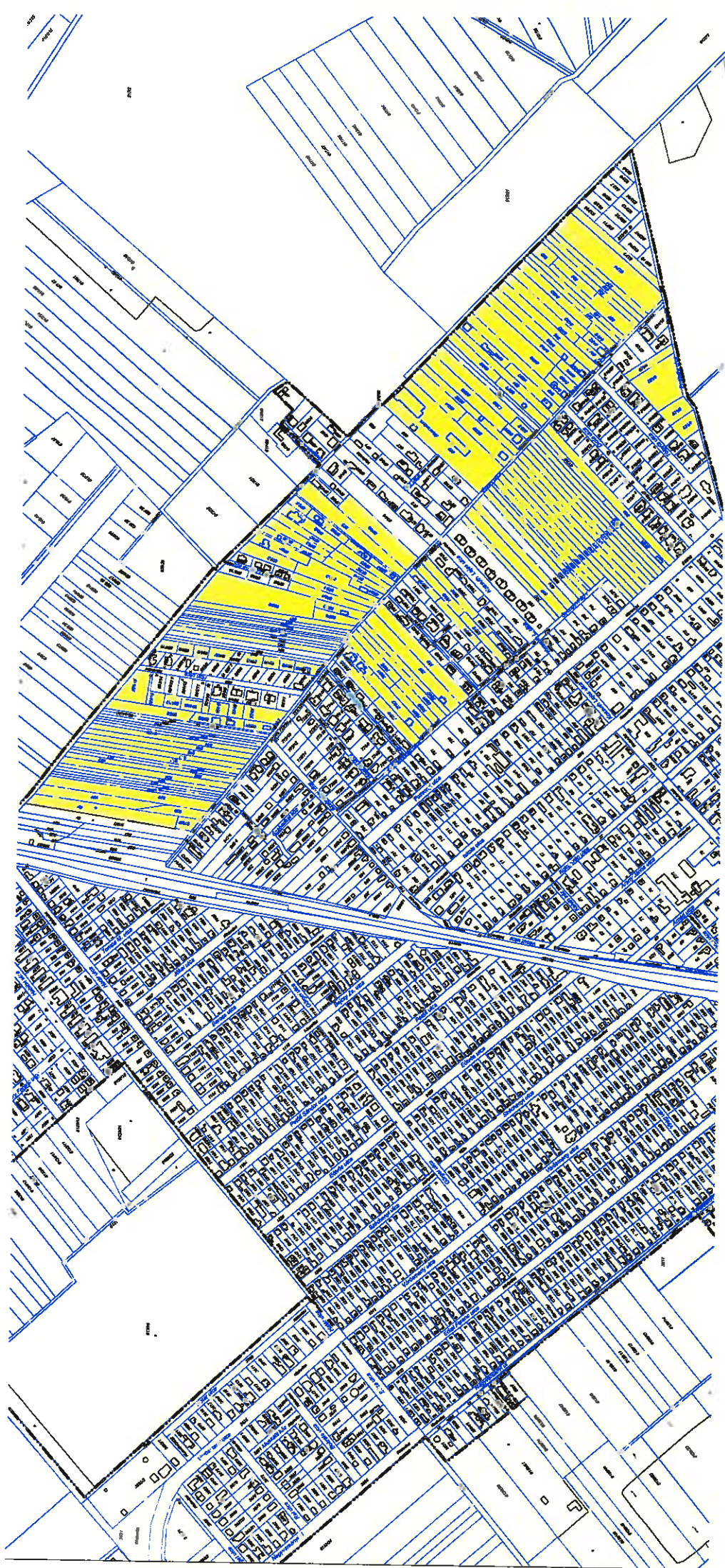
Kérem tájékoztatásom szíves tudomásul vételét.

Budapest, 2017 DEC 18.

Üdvözlettel:

Enyedi Imre
Igazgató

22. 10. 2020



→ 12. Wettbewerb

